

Gerda Schybergson

Gerda Schybergsson var 36 år gammal 1918 och bosatt i Helsingfors. Hennes bror, läkaren Gösta Schybergsson, var en av dem som råkade ut för den röda terrorn i början av inbördeskriget. Gerdas dagbok ger en färgrik och detaljerad bild av livet i huvudstaden under våren, allt från de rödas maktövertagande, mordet på hennes bror och vinande gevärskulor till tyskarnas anfall och de vitas segerparad finns noggrant beskrivet i dagboken. Gerda arbetade senare som musiklärare och var aktiv i nykterhetsrörelsen. Hon var 75 år gammal när hon dog 1957. Arkivmaterialet finns i SLS arkiv (SLSA 954). Renskrift. CC-BY SA.

Helsinkiäinen Gerda Schybergsson oli 36-vuotias vuonna 1918. Hänen veljensä, lääkäri Gösta Schybergsson, oli yksi niistä, jotka joutuivat punaisen terrorin kohteiksi sisällissodan alussa. Gerdan päiväkirja kuvaa värikkäästi ja yksityiskohtaisesti elämää pääkaupungissa kevään aikana. Punaisten vallankaappaus, hänen veljensä murha, kiväärinluotien ääni saksalaisten hyökätessä ja valkoisten voitonparaati on kaikki kuvattu päiväkirjassa tarkasti. Gerda toimi sittemmin musiikinopettajana ja oli aktiivinen raittiusliikkeessä. Hän oli 75-vuotias kuollessaan vuonna 1957. Arkistoaineisto on SLS:n arkistossa (SLSA 954). Puhtaaksikirjoitus. CC-BY SA.

Anteckningar 5.1–12.9.1918

5 Jan. 1918. Finland har blifvit förklarad för en själfständig stat af Bolschevikregeringen i Petrograd. – IOG.T Balders 5 årsfest. Programmet inleddes med violinsolo, som jag föredrog med ackompagnemang af pianist fröken Astrid Grundfelt.) Vi spelade: Cavatine af Raff, Serenade af Ordla och Elegi af Melartin. När jag spelade var det så kallt i salen, att jag skakade af köld. Förresten var festen mycket trevlig och lyckad och jag var glad att jag var med. Festen är refererad i Fram No 2, 1918. (Programmet bestod dessutom af solosång, tal af rektor Stadius och till slut följde en mycket rolig 5-årsrevy). Festsalen var dekorerad med lejonflaggan.

6 jan. Middagsbjudning hos faster på Grankulla. Vivi och Gösta och jag foro med samma tåg från staden, men jag satt på en skild bänk, för att inte störa de förlofvade. Pappa höll vid middagen tal och uttalade den förhoppningen att vi efter ett år åter skulle bjudas på en ännu mera lysande middag.

17 jan. Fredsföredag på Balder af herr Kellgren. Ingenjör Gustaf Zitting och fröken Lucina Hagman närvarande. Fröken Hagman klandrade öfverklassens kvinnor, emedan de så litet intressera sig för fredssaken.

18 jan Kl. 7 e.m. Vivis kaffebjudning i hennes rum på Nya klinikum. Pappa och mamma, jag, Hentu och Gösta närvarande. Vi talade om taflor och Vivi visade en bok, där fröken Scherfbecks tafla "Sorgen och glädjen" funnos afbildade. Vivi var klädd i sin sjuksköterskekostym, som förträffligt passade henne.

25 Jan. Upplopp och kommunal storstrejk i Viborg.

27 jan (söndag.) På lyktstolparna funnos anslag om att alla så mycket som möjligt borde hålla sig inomhus, emedan skjutning på gatorna skulle förekomma.

28 jan I dag sköts det på Esplanadgatan, när jag på förmiddagen gick till min pianolektion hos Eino Lindholm. Bankerna stängdes och rödgardister posterades utanför. Inga tidningar. ~~Stor~~Sträjk i hela landet.

29 jan Senaten och landtdagen upplösta.

30 jan Svinhufvud har utfärdat en befallning om ämbetsmannasträjk. Butikerna stängda. Inga tidningar utkomma.

31 jan torsdag. Då jag i dag gick till min pianolektion ~~möttes~~ kom emot mig på Skatuddsbron en automobil, i hvilken sutto rödgardister med blankslipade bajonetter i handen. Det berättas att rödgardisterna i dag hafva häktat lantdagsmän.

1 febr. I Nickby pågå heta strider mellan rödgardisterna och de hvita. Hasse Cronstedt har stupat.

2 febr. Gösta mördad på Tölöviken af rödgardister. På förmiddagen ringde faster hit, och frågade huru vi mådde. Jag svarade då att alla mådde bra men att ingen kunde veta, huru länge man skulle lefva. Kl. 5-tiden ringde Gösta hit och frågade af mamma om Lasse Schybergson ännu lefde. Ryktet hade nämligen berättat att han hade stupat vid Nickby. När han fick ~~då~~ höra att ryktet inte var sannt ringde han af. Kl. 7 tiden ringde en fröken Martikainen till mamma, och berättade, att hon hade sett en ung man ligga skjuten på Tölöviken. Bredvid honom låg en bok, på hvilken stod namnet Henrik Schybergson. Mamma trodde att detta var ett ~~inbillning~~ misstag, emedan Henrik var i godt förvar. Helge Roos ringde senare och berättade att Gösta blifvit bortförd från Humlebärgs sjukhus af rödgardister. Kl. 9 tiden på kvällen började pappa telefona till Röda gardets kanslier, för att få tag på Gösta, men den kvällen fingo vi inga upplysningar om hvar han fanns.

Söndag 3 febr. Kl. 9 tiden på morgonen kommo Helge Roos och Vivi Snellman hit. Helge Roos berättade att Gösta låg skjuten på Patologen. Pappa gick dit med Helge. Vivi stannade hos oss. Hon var förtviflad.

4 febr. Salen fylldes med blommor, som våra bekanta skickade åt oss. Pappas och mammas vänner och bekanta kommo hit, för att trösta oss, så att vi knappt en enda stund voro lediga ensamma.

5 febr. I dag obducerades Gösta af Fabbe Langenskiöld. Gösta hade blifvit skjuten bakifrån med 4 6 gevärskott och ~~ge~~ dessutom med ett revolverskott genom tinningen och ett genom underläppen. Ett skott hade gått genom hjärtat.

7 febr. onsdag. Vid 11 tiden gingo vi till Patologen för att för sista gången se Gösta. Hans sår vid tinningen såg hemskt ut, men det oaktadt hade han ett nästan leende ansiktsuttryck. Högra ögat var krossat, men det vänstra var helt och halvöppet. Han låg på sin bår med vidöppen mun. Samtidigt funnos i rummet 10 likkistor. Lantdagsman Mikkola, en ung Carlsson (20 år), affärsmannen Halme, poliskonstapel Nikiforow m.fl. voro Göstas sista olyckskamrater.

Kl. 2 foro pappa, mamma, Vivi och jag åter till Patologen, för att se till att Gösta ~~blef~~ skulle blifva ordentligt förd till begravningsplatsen, där begravningen skulle försiggå kl. 3. När vi foro förbi husknuten stodo där två små pojkar, som ropade "lahtarit" och "porvarit" åt oss. Gösta fördes längs Esplanadgatan ensam på likvagnen bort ~~och~~ från Patologen. Vi andra reste ~~en annan väg~~ längs Elisabetsgatan och öfver järnvägstorget, emedan vi fruktade för rödgardisterna. På kyrkogården hade samlats en stor mängd sjuksköterskor och läkare, som alla buro röda korsets tecken på armen. De bildade spalier, då Gösta bars ned till graven. En stor mängd kransar nedlades på graven.

9 febr. Vivi blef i kväll per telefon erbjuden en plats vid ambulansen i Tammerfors, och hon beslöt att antaga den.

9 febr. Slaget vid Pellinge. Ricku Schybergson har stupat.

26 febr. Ricku Schybergsons begravning. Pappa talade några ord om hjältedöden vid grafven och en liten fågel sjöng i trädtopparna, eljest fälldes endast tårar, medan kransarna nedlades. Tant Mimmi tog omedelbart efter begravningen bort banden från kransarna.

28 febr. 600 hvita tillfångatagna vid Porkala. Svenska konsuln närvarande där ute. ~~Nya mord omtalas dagligen.~~ Rabbe Elfving, Aarre Merikanto, m.fl. tagna till krigsfångar och förda till H:fors, där de förvaras i Reallyceum.

6 mars Inventering af våra lifsmedelsförråd. Vid ½ 1 tiden infunno sig i vår tambur tvenne män, hvilka uppvisade legitimationskort och förklarade att de hade infunnit sig i afsikt att inventera våra lifsmedelsförråd. Mamma visade då dem alla påsar som funnos i köket och i gången. Därefter lämnade de kvitto, utan att säga någonting. Därefter visade mamma åt dem det ena vindskontoret och sedan gick den ena

jungfrun med dem ned till källaren. Efter en stund kom hon inspringande och sade att männen äfven ville se det andra vindskontoret. Mamma och jag gingo därför upp på till vinden, där kontoret öppnades. I kontoret funnos Hushållsinstitutets mjölförråd, som noggrant uppvägdes och antecknades under nummer 116. 167 kilo mjöl funnos i kontoret. Därefter undersöktes det andra kontoret ännu en gång och en skinka uppvägdes. Sedan inventerades våra boningsrum ännu engång. Alla lådor, kommoder, skåp, garderober, kakelugnar, sängar m.m. undersöktes. De förråder, som funnos i köket och i ett väggfast skåp i gången uppvägdes noga. Mammans rum blef af en händelse bortglömt. Förrådena, som funnos i hemmet antecknades under nr 115. Inventeringen räckte i öfver två timmars tid. Inventeringsmän voro Sulo Johansson (svenskatalande) och Otto Rautalainen.

Efter en vecka infunno sig tre nya inventeringsmän, af hvilka en var polis, för att afhämta våra förråd. De uppläste ett protokoll, från lifsmedelsnämnden, men då vi häftigt protesterade däremot tappade de huvudet och försvunno utan att medtaga våra förråd. Sina ~~namn~~ och legitimationskort ville de inte visa. Först när pappa hade stampat med foten i golvet drog de fram ~~korten~~ dem.

10 mars. I går på kvällen häftig skjutning på gatorna. Röda gardet och de ryska matroserna hafva råkat i delo med hvarandra. Jag var på Balder, men lyckades komma hem osårad.

11 mars. I min dagbok har jag antecknat att följande personer hafva blifvit skjutna af rödgardister:

(1 febr.) Polisen Nikiforow skjuten på Brändö. Hasse Cronstedt stupade vid Kervo.

(2 febr) Gösta Schybergson lönnmördad på Tölöviken. Affärsmannen Halme, skyddskåristen Carlsson och landtdagsman Mikkola skjutna

(9 febr) Ricku Schybergson stupade i slaget vid Pellinge.

(14 febr.) Arkitekt Penttilä på ifrån Grankulla mördad

(19 febr) Skyddskåristerna Degerholm och Estlander mördade under tortyr. Skyddskåristen Berg

skjuten i Kronohagen.

(23 febr.) Tre bröder Thome skjutna.

(3 mars) Ingeniör Julin på Koskis mördad i Idrottsparken i Åbo.

(5 mars) Doktor Jalava i Nystad mördad

(9 mars) Kemisten Ehrström skjuten.

(12 mars) Hjalmar Oljemark mördad i Sibbo.

(13 mars) Rosenqvist, rektor för handelsläroverket i Helsingfors, mördad.

Häktade äro: Doktor Segercrantz, Gunnar Granqvist, Ebba von Bonsdorff och två fröknar Cronvall, professor William Ramsay.

16 mars. Uppvisning med mina elever.

Program:

1) Kurt Kentz spelade ur Ahlfors-Hymanders pianoskola del I N° 74 (Kukku, kukku ropar i

skog) och n° 99

2) Virve Suominen spelade ur Damms pianoskola: Zum frohen Weinachtsfest.

3) Adolf Ehrnrooth spelade ur Ahlfors-Hymanders pianoskola Del II N° 14 Haren satt i gropen och en etyd af Lütshg (N° 9

4) Else Wennman spelade ur Ahlfors-Hymanders pianoskola Del III N° 4 Vaggsång och Sonatine

af Beethoven.

5) Fröken Astrid Mustonen spelade ur Ahlfors-Hymanders pianoskola Del II N° 38

och N° 9 Vaggsång.

6) Erik Damsten spelade Priere af Danck op 123 och ur Finska folkvisor arrangerade för fiol

och piano af Karl Ekman N° 616 ur del II (En voi sua unhottaa pojjes).

7) Torsten Damsten spelade Vals N^o nr 2 ur Lyrische Stücke af Grieg heft I.

8) Götha Kentz spelade Reigen ur Lieder und Tänze af Jensen.

Uppvisningen lyckades bra. Fru Wennman hörde på och Else Wennman gaf mig en bukett

narcisser åt mig.

6 april

Befrielsen nalkas.

I dag kom följande tyska kungörelse oss tillhanda

Kungörelse

Besättandet af Helsingfors genom tyska trupper är omedelbart förestående. Kapitulation på nåd och onåd är oundviklig. Många människoliv kunna sparas och garnisonens öde kan mycket förmildras ~~em~~ genom att alla i hamnen liggande krigs- och handelsfartyg överlämnas oskadade. Befälhafvaren öfver tyska flottan i Finska viken utlovar liv, frihet och belöning åt besättningen på hvarje fartyg, som överlämnas i oskadadt skick. Varje enskild man af besättningen, som gör sitt fartyg obrukbart, hotar han med den strängaste behandling. Tyska sjöstridskrafter befinna sig redan i närheten af Helsingfors.

Alla våldsdåd från de rödas sida och varje förgripelse på fredliga invånares liv kommer på det strängaste att straffas.

Kungörelsen var hektograferad.

8 april I dag fingo vi följande hektograferade kungörelse

Till Finlands folk

Ni anropa oss i Eder nöd. Vi komma såsom vänner för att hjälpa Eder i Eder nöd emot mördarhoparna, hvilka förinta ordning, lag och frihet i Edert land. Vi drivas därtill af människokärlekens röst. Vi komma icke som eröfrare, och vilja icke tillegna oss ett enda stycke af Edert dyra fosterlands jord och komma ej häller att blanda oss i Edra inre partistridigheter. Hafven därför förtroende till oss. Framåt för befriandet af Edert fria folk.

Öfverbefälhafvaren för de tyska trupperna i Finland

von der Goltz

Gifvet i april 1918

11 april I dag nedkastades från tyska flygskepp följande kungörelse:

Tyska trupper hafva såsom landets befriare beträtt Finlands jord för att återställa ordningen. Den laglösa makten håller på att sönderbrytas. De röda trupperna hafva blifvit grundligt slagna vid Karis och hvar hälst de gjort motstånd.

Jag vill försäkra dem, som ~~utem~~ utan motstånd nedlägga vapen och gifva sig, säkerhet till lifvet. Men dem, som för att hämnas det röda partiets nederlag, våga på

något sätt förgripa sig på lagtrogna medborgares liv och egendom, eller tillfoga de tyska trupperna några som helst skador, skall drabbas af krigslagarnas hela tyngd.

Kommendören för den tyska expeditjonskåren

12 april fredag. I går hördes kanondunder på afstånd, därför blef jag mycket förvånad då en graflik tystnad rådde i dag på morgonen. ~~Jag g~~ Men det var endast lugnet före stormen. Intet ondt anande gick jag kl. 12 tiden ut i staden. Spårvagnarna stodo stilla och butikerna voro stängda. Här och var sågos rödgardister och rödgardistflickor, som gingo med gevär på axeln.

Kl. 1 tiden började åter kanonaden, som fortsatte ända till klockan 5. Till middagen var Helge Roos här. Han hörde till Skatuddens ambulans och hade hela dagen posterat på Skatuddens apotek. Han berättade då, att Tölö var då intaget af tyskarna.

Kl. 6 gick jag ut för att promenera på Skatudden. Då hördes skarpa ~~kanonskott~~ gevärsskott från Esplanadgatan. En kula hven i närheten förbi mig. Jag skyndade därför åter så fort som möjligt hem. Knappt hade jag hunnit hem, innan vi rusade upp på vinden, för att titta ut genom ~~gluggarna~~ fönstren. Vi kommo just i rätt tid, för att se en tysk eskader närma sig Helsingfors. Nedanför på gatan gingo rödgardister, som hotade att skjuta alla, som k klättrade upp på taken. Viimeinen käsky, ropade de. Efter en stund gick jag åter ut för att föra nyheten om eskaderns ankomst till Skatuddens apotek, men jag kom aldrig fram ty skarpa skott ljödo i närheten. Kl ½ 9 hörde jag till min stora förvåning hurrarop på gatan. Tyskarna hade landstigit.

~~De~~ En trupp tyskar tågade till Skatuddens fängelse, för att befria fångarna. Vid Skatuddens apotek stannade de. Där sjöngs Wacht am Rhein och Vårt land. Sedan tågade de vidare under folkets jubel. En gumma kysste en tysk matros mitt på gatan. Vid fängelsets port posterade en rödgardist, men han försvann i obekanta öden. Tyskarna gingo in och de fångar som blifvit fasttagna af rödgardisterna lössläpptes. Under folkets hurrarop lämnade de fängelset. De buro alla bylten i händerna. En del af dem tryckte fångknektarnas händer till avsked. Bland fångarna funnos bl.a. fröken Ebba von Bonsdorff och fröknarna Cronvall, redaktör Erkko, godsägare Pelin m.fl.

Sent på kvällen var ännu Kronohagen och Sörnäs i röda gardets händer. Skarp skottväxling hördes från gatan och himlen var röd.

13 april. I dag på morgonen mellan klockan 9–11 besköto tyskarna med kanoner ~~kejsorliga palatset~~ Standertskiöldska stenhuset vid Södra hamnen och Borgströmska tobaksfabriken vid Norra hamnen. Kl. ½ 4 var Kronohagen rensad från rödgardister, och då befriades skyddskåristerna som tagits till fånga vid Porkala och som suttit

fängslade i Reallyceum. De voro omkring 600 till antalet. I långa led tågade de öfver Salutorget till det forna Generalguvernörshuset. Straxt därefter öppnades Skatuddsbron för trafik, och jag begaf mig då äfven till staden. Borgströmska fabriken, länsstyrelsen, kejsrerliga palatset och Standertskiöldska huset vid Salutorget voro illa medfarna af kanonkulorna.

~~Sedan~~ Därefter begaf jag mig till Tölö, där Åbo kasern ännu brann. Sedan jag en stund hade stannat hos Helle och Jim återvände jag hem. I Hufvudstadsbladets kontor köpte jag ~~ett~~ det första extra numret af ~~tidningen~~ Hufvudstadsbladet. På hemvägen såg jag hur en trupp hvitgardister förde fångar till poliskammaren.

På kvällen skulle jag föra den tyska nationalsången Wacht am Rhein till Eino Lindholm, men hindrades genom att Skatuddsbron åter var afspärrad. Jag stannade därför på bron och började tala med en tysk underoffiser. Han berättade att rödgardisterna under belägringen hade skjutit tyska parlamentärer m.m. Han sade att en drabbning med engelsmännen var intet mot lönnskjutandet ~~denna dag~~ i Helsingfors. T.o.m. kvinnor hade skjutit. – Tyskarna voro mycket förbittrade på rödgardisterna, sade han. ~~Samtliga fångar, som under dagens lopp hade blifvit tagna skulle skjutas, sade han.~~

På förmiddagen var jag i tillfälle att tala med tyska flottister, som vaktade Myntvärdet vid Skatuddsbron. Då jag berättade, att jag hade varit i Leipzig i 2 år frågade de om jag hade sett Völkerschlachtdenkmal. En af dem beklagade sig öfver, att kriget aldrig tog något slut. På 3 år har jag inte sett ~~min~~ sin mor, ~~sade han.~~ – På kvällen gingo de tyska soldaterna omkring på gatorna med ~~knäp~~ blommor i knapphålen. Hvarhelst de visade sig, hurrade folket. Många hus flaggade med lejonflaggan och med den tyska flaggan, svart hvitt och rödt. På senatshuset syntes ännu en hvit ~~flagga~~ parlamentärflagga.

Telefon, elektricitets-, gas- och vattenledningvärken fungerade under belägringen som vanligt. Butikerna ~~och spårvagnarna~~ voro som vanligt fortfarande stängda. På Skatuddsbron ~~en~~ ramponerades en del af den elektriska spårvagnsledningen och broräcket.

Till Skatuddens ambulans fördes under dagens lopp flere sårade. Äfven tyska soldater sårades. En ambulans inrättades äfven i ryska kyrkan, där en het strid hade stått mellan de röda och tyskarna.

Strålände solsken rådde i går och i dag. Väderleken var sålunda mycket gynnsam för striden. I dag på kvällen föll ett häftigt regn.

14 april. I dag voro Helge Roos och Ole Enqvist här på frukost. Efter frukosten begåfvo vi oss ut, för att se på en tysk parad på Salutorget. Tyska musikkåren

spelade som bäst, ~~da de röda började att skjuta.~~ Tys Finska rytteriets marsch i 30-åriga kriget, då de röda började skjuta från vindsgluggar å Alexandersgatan. Tyskarna sköto tillbaks och inom några ögonblick dundrade kanonskott, kulsprutor smattrade och gevärsskott knallade. Vi skyndade så fort som möjligt hem. Knappt hade vi kommit hem, innan skott ljödo äfven från stenhagens vindsgluggar på Skatudden. Kl. ½ 2- tiden var alt åter stilla. Därefter fingo vi husundersökning af 3 tyska soldater, som sökte efter rödgardister i vårt hus. Först undersöktes vinden och sedan våningen. De bådo om ursäkt, då de gingo genom våra boningsrum. De åtföljdes af en skyddskårist, herr Weckman.

På eftermiddagen gick jag till Eino Lindholm med en afskrift af Wacht am Rhein. Vi talade bl.a. om rätta sättet att straffa de röda. Jag föreslog, att de ~~långsamt~~ skulle tvingas att äta upp hvarandra, men Eino Lindholm tyckte, att de borde inspärras i burar och pinas med glödande järn.

Eino Lindholm gaf mig blå chrysanthemumblommor, som jag på hemvägen skänkte åt två tyska soldater, som posterade utanför det s.k. Packhuset vid Bergmansgatan 1. De smålogo då de fingo blommorna. – På Skatuddsgatan rökte två unga damer fredspipa i sällskap med tyska soldater. (då jag kom hem)

16 april. I dag var jag med på begrafningen No 3 för i år. 60 tyskar, som stupat vid Helsingfors belägring, blefvo nämligen klockan 10 tiden begrafna på Gamla kyrkans kyrkogård vid Boulevardsgatan. Jag såg själf med egna ögon kistorna, som lågo på bottnet af grafven. En del voro hvita, en del svarta. ~~Namn~~

Vid grafven höllos en stor mängd tal och talrika kransar nedlades. En del af kransarna buro band med de tyska färgerna. När talen voro slut sjöng en finsk kör en tysk psalm och Suomis sång och en tysk musikkår spelade ~~Wacht am Rhein~~ psalmen Vår Gud är oss en väldig borg, Wacht am Rhein och Vårt land. Därefter aftågade de tyska soldater som varit närvarande vid begrafningen.

Ø Stora människomassor hade samlat sig vid graven. Öfverallt flaggades på half stång.

Tjänarinnorna i huset, där vi bor förtjäna äfven att omtalas. En af dem blef helt hastigt och lustigt stadsfullmäktig, en annan tog emot rödgardister med rödt band på mössan i köket o.s.v. Våra egna jungfrur, Eeva Rissanen och Alma Tamminen, voro ~~arbetar~~ ~~vänliga,~~ men lyckligtvis inte inskrifna i partiet. När kanonerna under på torsdagen den 12 april hördes, trodde de ännu inte att tyskarna funnos i närheten af Helsingfors. Rödgardisterna öfva sig i Hermanstad, sade de. Då tyskarna följande dag visade sig på Skatudden, blefvo de mycket häpna. – ~~Följande dag~~ På söndagen, när Helsingfors var intaget, hade de svängt och voro hvita till själ och hjärta. Då påstodo de att arbetarna hade blifvit tvingade att gå in i Röda gardet.

Vi voro under hela revolutionstiden, då rödgardisterna härskade, mycket rädda att de skulle angiva Hentu, som bodde hos Karin. Han hörde nämligen till skyddskåren då inbördeskriget bröt ut.

25 april, ~~On~~ torsdag. I dag voro tyska matrosar inbjudna till Balder. Först höll Matti Helenius-Seppälä ett tal, däri han bl.a. påpekade att Finland nu har förbudslag och att krogarna härstädes äro stängda. En tysk goodtemplare, matrosen Neese från fartyget Hannover, som nu ligger i Helsingfors hamn talade därefter om goodtemplarorden i Tyskland. Själff hörde han till goodtemplarorden i Wilhelmshafen. ~~Talaren~~ Han påpekade att i varje större tysk stad finnes en loge och Logen i Fleensburg hade nyligen firat sitt 100-årsjubileum. Talet framsades käckt och frimodigt och mottogs med stormande applåder.

Därefter sjöng sångkören flera vackra sånger och till slut följde dans och kaffedrickning vid det långa bordet i B-salen. ~~Det~~ Kl. litet före 9 bröto tyskarna upp, sedan de hade lofvat att återkomma nästa söndag.

Söndag 28 april. I dag hade vi åter arrangerat en fest för tyskarna på Balder. Först sjöngs Wacht am Rhein, sedan följde:

Hälsningstal af Gerda Schybergson

Goodtemplarmarschen.

Deklamation (Monolog ur Jungfrun af Orleans af Schiller) utfördes af professorskan Edla Freudenthal.

Björneborgarnas marsch

Föredrag af dr Matti Helenius-Seppälä, som bl.a. uppläste ett tal af kejsar Wilhelm.

Vårt land.

En liten berättelse om bocken Billy som inte ville dricka alkohol. ~~Ut~~ (Berättades af doktorinnan Alli Trygg-Helenius på hennes kända humoristiska sätt.)

Solosång af fröken Edda Eriksson, som ackompanjerades af sin fästman herr Kosk.

Unison sång af tyska soldater

Allmän dans, i hvilken tyskar och finska skyddskårister deltog.

Kaffedrickning.

Båda festerna präglades af den hjärtligaste stämning. De, som inte kunde tala vanlig tyska, talade tyska med tillhjälp af ögonspråket.

Festerna arrangerades af en kommitte som bestod af broder Helenius-Seppälä, syster Gerda Schybergson och broder Timper. Samtliga nummer på programmet utfördes på tyska.

29 april 1918

I dag försiggick i universitetet en välgörenhetskonsert till förmån för de i Finland stupade tyskarnas familjer. Konserten var anordnad af Eino Lindholm, under medverkan af en tysk herr Klust och fröken Ina von Phaler. Under pausen talade jag med några tyska soldater, som funnos uppe på läktaren. De frågade hur det kom sig att jag talade så bra tyska.

6 maj Svenska litteratursällskapets årsfest försiggick i dag i Universitetets solennitetssal. Närvarande voro endast cirka 100 personer. Bland dem ~~närvarande~~ kände jag: statsrådet Flodin, fröken Heddi Estlander, fröken Isi Nordenskiöld, tant Lotti Castren, fröken Westermarck lektor Pontan, doktor Sjöroos m.fl.

Endast 8 af sällskapets styrelsemedlemmar hade infunnit sig. Frånvarande voro: Ernst Lagus, Gabriel Nikander Reinhold Willebrand.

Vid styrelsemötet efteråt voro endast 2 af föreningens medlemmar närvarande.

Professor Pipping höll föredrag om fornnordiska Ortsnamn i Finland

[tidningsurklipp]

14 maj 1918 Efter Göstas död hittade mamma några dikter i Göstas skrifbordslåda och hon beslöt i anledning därpå att fråga Sibelius, om han skulle åtaga sig att skriva melodi till dem. Han kom därför ~~till oss~~ en dag, ~~da efter~~ i slutet af april ~~och~~ till oss för att titta på Göstas verser. Han blef genast mycket förtjust i två af dem ~~och~~ som han förde med sig hem. Tisdagen den 30 ~~maj~~ april återkom han med de färdiga kompositionerna i handen. De tillegnades Akademiska sångföreningen och i anledning därpå kom torsdagen den 9 en deputation bestående af studerande Schultz, Nyberg och Homen ~~för~~ att hem till oss, för att tacka för gåvan. — Kompositionerna skall tryckas på Breitkopf och Härtels förlag i Tyskland. Herr Blomstedt, som förestår Lindgrens musikhandel, sörjer för saken.

Den 1 maj besökte jag Axel von Kothén, som lofvade att komponera musik till två andra sånger dikter af Gösta. Den 25 maj erhöLL jag dessa kompositionerna i manuskript.

Från Tammerfors belägring berättade Vivi, som kom hit den 7 april maj, följande: Ambulansen, vid hvilken hon var anställd, fanns i en skola i närheten af järnvägsstationen, som först togs af de hvita. En kartesch slog ned på gården och då sprungo alla fönsterrutorna sönder i sjuksalarna. De sjuka måste därför föras mitt under striden flyttas öfver till ett annat hus i närheten. Fyra sanitärer blefvo då vid detta tillfälle dödade. Efter striden flyttades de sjuka åter tillbaka till skolan, vars fönster täcktes med papp så att det mitt på dagen var halfmörkt i rummet.

En dag kom general Mannerheim till sjukhuset för att dela ut ordnar åt de sårade hvita soldaterna. Patienterna bestodo emellertid mest af röda och åt dem gav generalen, som inte hade blifvit underrättad därom, äfven ordnar. Efteråt blef han upplyst om sitt misstag, och då blef han utom sig af ilska. Ordarna blefvo senare återtagna.

Stora eldsvådor härjade i trakten kring Johannes folkskola, där ambulansen fanns. Belägringen räckte i elfva dagar. Under denna tid hjälpte stadens damer sjuksköterskorna vid ambulansen. Äfven en norsk och en dansk ambulans funnos i Tammerfors. Antalet sårade var så stort att många af dem måste ligga på halm på golfvet. De döda blefvo under en veckas tid liggande kvar på gatorna, emedan ingen hade tid att begrava dem.

Sedan järnvägsstationen var tagen, togos broarna af de hvita och till sist Pynikke. – Vivi Snellmans bror Gösta var äfven med vid Tammerfors belägring. Tidigare hade han kämpat vid Uleåborg, vid Alavus Pekkala, Teisko. På hösten 1917 hade han varit elev i Vörå krigsskola. Han är nu, då detta skrives i Helsingfors, där han undervisar vid Vörå krigsskolan, som har flyttats hit.

Fröken Astrid Mustonens bror från Gamlakarleby var äfven med vid Tammerfors belägring. Han var då är nu 15 år gammal. En Nykarlebybo doktor Wangel, låg sårad på ambulansen, där Vivi var anställd. Hans högra arm har blifvit så svårt skadad att han troligen inte kan fortsätta med sitt kall som läkare.

Måndagen den 13 maj reste Vivi åter till Tammerfors. Med tåget följde en hel mängd soldater i ljusgröna uniformer. En af dem som hade blifvit efter, försökte springa fast tåget, sedan det hade satt sig i gång, men tåget reste i väg utan honom. På hemvägen såg jag på gatan vid Svenska reallyceum en ~~mängd~~ hop tagna kvinnor, som beskådades af en lika stor hop känsliga medmänniskor, som troligen ville aftorka de fångnas tårar, genom att under andaktfull tystnad stirra på dem. Det finns

många sätt att aftorka tårar här i världen. Man möter nu nästan vid hvert steg soldater, som kommit hit efter Tammerfors fall. Fångtransporter föras till Sveaborg.

Om förhållandena på Grankulla berättade tant Anni Schybergson följande: På skalden Lybecks villa hade några villabor en afton församlat sig, fø till en musikafton, där pianisten fröken Aspelin skulle spela. De röda infunno sig och fängslade samtliga närvarande. De fördes bort och förhördes, men sluppo lyckligtvis åter lös.

Natten mellan den 11–12 april ~~vore~~ flydde alla män i Grankulla till skogarna, emedan de röda hade hotat att tvinga dem in i röda gardet. Lyckligtvis kommo tyskarna just i grefvens tid, så att de inte ~~bl~~ ledo någon nöd. När tyskarna tågade genom Grankulla skyndade villaborna till dem med smörgåsar, kaffe m.m. ~~Vid~~ Från Kilo hade tyskarna beskjutit Alberga under torsdagen den 12 februari. Alberga var så starkt befästat att tyskarna aldrig tagit det, om öfvade trupper hade försvarat löpgrafvarna.

Före påsken var Axel Sandström från Eriksnäs här, för att sälja ett och annat, som han hade hämtat med sig från landet. Han berättade att de röda hade ställt ut vakt vid Borgarholmen. Alla, som skulle åka till staden måste framvisa pass och därefter undersöktes slädan, i hvilken de foro. Passen ~~som utskrefvos i ett kansli de rödas kansli i Kallbäck,~~ voro skrifna på finska. På Eriksnäs fastlandet voro de röda mycket talrika, men på holmarna var befolkningen hvit. I Hangelby och i Box hade inga mord egt rum. På Pörtö hade de hvita skyddskåristerna, som deltog i slaget vid Pellinge försökt att gömma sig. Då de röda kommo dit, måste de fly. Hjalmar Oljemark sökte sig på skidor till Hangelby, men blef skjuten vid Majholmen. Några ~~vänner~~ andra flyktingar som akte bredvid i släde, togo honom med sig ~~och förde honom till Borgå, där han afled.~~ På Eriksnäs hade de röda ~~var~~ bott i två dygn och härjat vildt. Bl.a. hade de klippt sönder alt duktyg i fina rimsor. Alla arbetare på Eriksnäs voro röda.

Den 8 maj var Edvin Lindberg från Erik Boxberg i Box här. Han berättade att 15 röda, som under upprorstiden kommit från Borgnässidan, hade bosatt sig på Knutsbacka i Box, dit de hade fört telefonen från Nevas. De sökte efter skyddskårister ~~och matvarer~~ men ingen blef funnen emedan ~~alla~~ Boxborna höllo ihop ~~och~~ alla voro hvita. På söndagen den 7 april hade pastorn i Sibbo kyrkan kungjort att alla män skulle blifva tagna till röda gardet. Då flydde Boxborna till skogen, där de vistades i fyra dygn. Då kanondundret från Kilo och Alberga hördes på torsdagen den 12 april, försvunno de röda från Box.

Rudolf Mikander från Pigby i Norra Sibbo berättade den 1 maj följande: Han hade blifvit häktad och förhördes af två rödgardister, som sutto vid hans sida med laddade revolverar. ~~På tisdagen d~~ Då tyskarna kommo till Helsingfors slapp han lös. På tisdagen den 16 april ~~blefve~~ gingo Sibboborna skallgång efter de ~~döda~~ röda. ~~Ett 40 tal blefvo häktade och skickade till Sveaborg~~ Bl. andra häktades Martin från

Gumbostrand och skräddar Granqvist från Massby. Den senare var en av de rödas ledare.

Fru Bertha Pehrman berättade följande: På Hofgård hade de röda gäststuga och bl.a. ställt till dans. Silvret och duktygerna voro tidigare bortförda. På Saarijärvi gård hade de hvita skyddsskärerna samlats Hofrådet Topelius flydde till Borgå.

Den 16 maj voro två studenter, Sundborg och grefve Calling från Uppsala hos oss på kvällsvard. De berättade att då svenskarna först samlades i Torneå voro de omkring 250. Senare ökades deras antal till 500. De hade saknat ordentliga kartor, hvilket mycket försvårade deras frammarsch. De röda hade plundrat öfverallt dit de kommo. Hela tiden hade de svenskarna spridit ut rykten om att de voro mångdubbelt flera än de i verkligheten voro. Från Tavastehus Tammerfors till Helsingfors hade de använt som tolk en liten boyscott pojke. Båda herrarna buro grögröna uniformer och frihetskorsets band i knapphållet.

I dag försiggick general Mannerheims intåg i Helsingfors. Kl. 12 ¼ red han in på senatstorget i spetsen för sin svit. Samtliga militärer, som hörde till staben hade hvita mössor på hufvudet. Framför Mannerheim red en fanbärare, som bar en hvit fana med svart kors på ena sidan och Finlands vapen på andra sidan. När Mannerheim med sin stab, gick in i senaten öfverräckte en dam blommor åt honom. Kl ¼ 1 kom han åter ut och därefter gick han, medan musiken spelade Vårt land till lantdagsmännen som stodo uppställda vid Alexandersstatyn. Sedan gick hälsade han, åtföljd af senator Svinhufvud, till på trupperna som med sina fanor stodo uppställda på torgets södra sida i spetsen. Jägarbataljonen hade en hvit fana med blått kors. På mitten fanns Finlands vapen, i hörnen fanns den tyska örnen. Till sist hälsade generalen på tyska marinofficerare, som stodo uppställda framför universitetet och på representanter för studentkåren, m.m. När På Nikolaikyrkans trappa bildade unga hvitklädda flickor spalier. En af dem, fr Selin, öfverräckte en stor blombukett med hvita blommor åt generalen när han skulle gå in i kyrkan, medan Musiken spelade då Vår gud är oss en väldig borg. Esplanadgatan och Henriksgatan voro prydda med blåhvita fanor och gulröda vimplar. Åskådarna stodo i täta leder på trottoarerna när trupperna tågade förbi.

18 maj Svensken Julin som var hos oss den 18 maj berättade följande. Efter Tammerfors belägring hade de hvita fusiljerat tusental af de röda fångarna. De röda hade bl.a. försökt att förgifta de hvita genom att på restauranger lägga gift i kaffet. Två hvita hade på detta sätt dött.

Svenskarna hade i Tammerfors af sitt befäl blifvit befallda att springa öfver en hippodrom i Tammerfors, hvilken med kulsprutor besköts af de röda. Därvid hade många svenskar stupat. I Tavastehus uppstod hungersnöd bland svenskarna. De gingo därför till finnarnas läger för att få mat, men då detta blef upptäckt, blef det

förbjudet. I Helsingfors blefvo svenskarna ställda på fredsranson, d.v.s. ~~de fingo~~ lönen förminskades med hälften. De hade därför mycket svårt att reda sig här.

Före avfärden hade man i Sverige på privat håll samlat ihop en krigskassa för ändamålet. Många ~~Sve~~ svenska officerare, som voro i aktiv tjänst måste rymma hemifrån, emedan de blefvo förbjudna att fara. I den svenska bataljonen deltog som soldater officerare, som hade rymt från Sverige. Flere adliga studenter voro med såsom Toll, Ehrensvärd, Calling, m.fl. Dessutom hade allmogemän följt med. I Torneå hade svenska rödgardister försökt att spränga de hvita svenskarna i luften.

Svenskarna hade kommit hit emedan de ville protestera mot den svenska socialistiska regeringens vars handlingssätt i den finska frågan de inte gillade.

Fennomanerna tyckte de inte om. På kafeer och andra ställen hade de bedt svenskarna draga åt helsike. Svenskarna tänkte därför inte heller stanna i ~~landet~~ Finland.

Fanan som förärades dem af Uleåborgs damer höllo de högt i ära, men fanan, som i Helsingfors skänktes åt dem af Stockholms damer ~~kunde de inte tåla~~ tyckte de inte om. Vid paraden i Helsingfors bars den senare af en reservsoldat, som aldrig varit med i striden. ~~De röda som bodde i Kommunhuset voro Sibboer.~~

22 maj I dag försiggick föreningen Sibbo hembygdsforsknings årsmöte. Vid mötet var ingen medlem närvarande. Därefter följde ett samkväm där pappa höll ett föredrag om de senaste händelserna i Sibbo, vid hvars åhörande alla närvarande gräto. Farbror Emil och tant Mimmi, agronom Behm med fru, fröken Hanna Nordman, fröken Hanna Waenerberg, ~~dekor~~ fil.mag. Holger Nohrström, vaktmästare Lake, Henttu och mamma voro närvarande. Därefter uppläste jag två verser: Våren 1918 och Sagan, som jag själf hade författat. Till slut uppläste doktor Holger Nohrström Anteckningar om särskilda högtiders firande af Odert Sannholm.

Medlemmar af Svenska brigaden voro inbjudna, men ingen hade infunnit sig. Mötet hölls i Vetenskapliga föreningarnas lokal i nedersta våningen.

23 maj Vaktmästarinnan på Sibbo kommunalhus berättade följande. Hon ~~var~~ blef häktad af de röda som bosatte sig på kommunalhuset, men frigafs ~~af de röda~~ efter två veckors tid, då hon fick bosätta sig i ena ändan af byn. De röda ~~tego under denna tid inte många~~ mördade hellre än att taga fångar. De som fängslades förvarades i fångvårdshuset. För att komma öfver broarna vid Nickby station och vid kyrkan måste man ha pass. Mat erhöll man nog i socknen, men den som reste till staden med matvaror skulle ~~först få~~ hafva pass med sig. – De hvita bosatte sig i de rödas ställe på Kommunhuset när tyskarna kommo. Kommunhuset har blifvit så sköfladt af

rödgardisterna att inga fester kunna försiggå där på långa tider. De röda som härskade i Sibbo kommunalhus på dagen i 10 veckors tid, voro Sibbobor.

En postiljon från Helsingfors berättade följande: I maj 1917 ingick postiljonernas fackförening i landsorganisationen, där Tokoi, Paasivuori m.fl. voro ordförande. Då inbördeskriget bröt ut, stodo postiljonerna kvar på sina poster, men då de i slutet af mars blefvo skulle tvingades att underskrifva en skriftlig förbindelse, däri de skulle erkänna den röda regeringen, afgingo 170 postiljoner som sedan måste gömma sig. Då tyskarna landstego i Hangö flydde det röda postrådets ledare till Viborg, där de blefvo skjutna. De röda postiljonerna blefvo afskedade från sina platser. De röda kallade de lagtrogna postiljonerna för kontrarevolutionära, anarkister m.m.

Om tidningspressen under upproret De borgerliga tidningarna indrogos vid upprorets början, och i stället fingo vi läsa Tiedonantaja, Notisbladet och Työmies, som voro fulla af lögnar och förtal. Den 14 april efter tyskarnas intåg i Helsingfors utkom åter de första extra numren af ~~Hufvudstadsbladet~~ de borgerliga tidningarna och samtidigt indrogos de socialistiska tidningarna. Under upproret cirkulerade ~~blände~~ i de borgerliga familjerna en hektograferad tidning: Fria Ord. De röda försökte att hindra dess ~~utkommande~~ spridning genom att anställa husundersökningar. Sådana ägde rum hos prokurator Grotenfelt, friherrinnan Antell, m.fl. Rektor Rosenqvist mördades emedan han hade låtit maskinskriva Fria Ord på Handelsläroverket. Hos prokurator Grotenfelt anträffades Fria Ord i massa, men han själf var utgången, då husundersökningen försiggick, och varnades i tid, ~~för att komma hem.~~

26 maj. Från Östersundom gård berättade hushållerskan följande: Arbetarna på gården hade

försökt att ~~bi~~ under upprorstiden bilda en egen socialistisk arbetarförening, men denna blef inte

färdig innan upproret kufvades. De röda hemsökte ofta gården och förde bort matvaror, men intet

förstördes. Småskolan var under hela upprorstiden öppen –

Den 24 maj besökte oss skräddar Lindqvist från Mårtensby. Han berättade att skomakar Lönnqvist var ledare för de röda i Nickby. Järnvägsbron vid Nickby hade underminerats af de ~~röda~~ hvita, men Lönnqvists hustru räddade ett tåg med röda, genom att signalera i tid. Lindqvist har ~~skrifvit~~ i Lördagen No 8 10 skrivit en uppsats ~~om den~~ Från de rödas tider i Sibbo

26 maj 1918

Fröken Maj-Lis Nyberg berättade följande: Efter slaget vid Pellinge flydde skyddskåristerna mellan holmarna, där de röda hade tänt lägereldar, till Orrby på Emsalö, Där stod åter ett en mindre drabbning. Sedan upplöstes skyddskåristernas trupper. En del flydde norrut till Mäntsälä, Askola och Borgnäs, några flydde åt öster till Lovisa (bland dem var Thorwall Oljemark) därifrån de åter måste återvända, men de flesta gömde sig i kojorna på de närliggande holmarna. I Ömans stuga i Varlax by på Emsalö gömde sig en stor mängd skyddskårister. Tidigt en morgon blefvo de öfverraskade af en rödgardist, som red ett stycke framför den röda truppen, som följde efter. Skyddskåristerna lyckades dock afväpna rödgardisten och därefter flydde de till skogen. – På Hafsudden, lektor Nybergs villa, gömde sig också en mängd af de hvita, bl. andra Lasse Schybergson. Dit hämtades äfven sårade, som senare fördes till Helsingfors och Borgå. ~~Emellertid~~

Emellertid blef det omöjligt att i längden stanna kvar, och därför beslöts att tre skyddskårister skulle söka sig öfver till Reval, för att taga reda på ~~om~~ förhållandena där. De begåfvo sig därför med skyddskåristen Ketonen som ledare på väg. En vacker dag återvände de tre med ett flygskepp, som landade vid lektor Nybergs villa (Glosholms fyr torn). Färden genom luften hade tagit 25 minuter i anspråk. Ketonen kom med goda underrättelser från Reval, och därför beslöts att flykten skulle försiggå så fort som möjligt. Fröken Maj-Lis Nyberg, som vistades hos sin farfar, skaffade sig då pass till littis prästgård, där hennes mormor bor, och med tillhjälp af detta pass reste hon omkring i socknarna i ~~trakten~~ närheten af Borgå för att underrätta de gömda skyddskåristerna om flykten.

Emellertid hade skyddskåristerna blifvit tvungna att söka sig ~~ut~~ längre ut mot hafsbandet. Dagen efter det att de hade flytt från Hafsudden kom en trupp röda dit för att tillfångataga de hvita. Lektor Nyberg omringades och förhördes, men af honom fingo de röda inga upplysningar. Skyddskåristerna gömde sig sedan på Pörtö, på Söderskär, på Larsskär, på Kalkskär, o.s.v. Till Löparö gård sökte sig också några. De måste på vägen en natt ligga i en granriskoja och då förfrös en skyddskårist sina fötter.

På Pörtö samlade sig omkring 200 skyddskårister. De väntade på en ångbåt som skulle föra dem till Helsingfors. (Ångbåten Ägir kom också till Pörtö, men då besättningen var röd, vågade skyddskåristerna inte gå ombord och ångbåten måste återvända med oförrättat ärende?) Senare

blef Ägir, då den ännu en gång sändes till Pörtö, hejdad af (Tarmo? Jermak), som tvingade kaptenen att återföra ångbåten till Helsingfors.

De röda hade emellertid fått höra att skyddskårister dolde sig på Pörtö och därför begåfvo de sig

en vacker dag med kanoner till Onas, varifrån de skulle beskjuta Pörtö. Då fanns ingen annan möjlighet för de hvita ingen annan möjlighet än att fly. Några Sibbobor bland dem Hjalmar Oljemark och Runar Behm, flydde till Sibbo, några, bland andra såsom skyddskåristema Ehmrooth och Berg, sökte sig direkt till Helsingfors, där de flesta blefvo mördade, men de flesta beslöto att i små grupper bege sig af till Reval Estland. Några gingo direkt till Reval, andra gingo öfver Hogland. I den fr en grupp funnos Helsingforspojka Lasse Troil, Lasse Schybergson, och sjuksköterskan Ruin fröken Dagmar Ruin. Troil föll in i ett vak och hans kläder måste torkas på petroleumkök. Kallt var det så det smälde. Finska viken var täckt med hård packis. Två lotsar visade väg. Efter sig drogo de två kälkar på medar. Troil föll in i ett vak och hans kläder måste torkas på petroleumkök. Vi I en annan grupp, till hvilken fröken Nyberg hörde, som gick öfver Hogland följde flera sibbobor bl med.

Bland dessa voro, Einar Söderström, Winqvist och Trygg från Spjutsund. Affärden blef upptäckt af de röda, som hade uppsnappat ett bref, som fru Söderström i Borgå skulle skicka till en skyddskårist på Hamnholmen. De hvita måste därför hals öfver hufvud bege sig i väg. Lyckligtvis låg en tät dimma öfver nejden, så att de röda, som voro utposterade på stränderna, inte kunde upptäcka dem. De gingo tätt förbi Glosholms fyrtorn till Larsskär, där de hvilade öfver natten. Fem gevär hade de med sig, två hästar drogo deras bagage. Till denna grupp hörde ungefär 15 personer bl.a. Stenbäck (medicinstuderande och gymnast), kapten Gunnar Nummelin, baron Silfverhjälm, bröderna Lindholm, m.fl. De fruktade hela tiden att på isen möta röda trupper mellan från Kotka eller Lovisa. Från 4 på morgonen till half 9 på kvällen vandrade de framåt under djup tystnad, och utan att rasta framåt. Slutligen kommo de till Hogland, där de stannade i Kiiskenkylä. He

Hogland hade under tiden blifvit taget af tyskarna. Skyddskåristerna voro sålunda räddade, och kunde lugnt fortsätta färden till Estland. Från Hogland förde de med sig 6 bolschevikiska ryska fångar. I Port Kunda landstego de, och därifrån foro de med ett boskapståg till Reval, där de bodde i Turnhalle. På torget i Reval hade upptäckt en Sibbo be inspektorn på Östersundom en häst, som hade följt med från Östersundom Sibbo. Än hade den varit på den hvita än på den röda sidan tills den hamnade i Reval. Från Reval sändes bud om den lyckade flykten hem till Finland.

I Reval hade under tiden 400 finska flyktingar samlat sig. De fördes sedan med tåg till Riga, där de stannade i tre dygn och därifrån fortsatte färden till Danzig. I Danzig ikläddes alla tysk uniform och sedan bar det åter den 1 april i väg hemåt. Färden på ett tyskt krigsfartyg. Färden öfver Östersjön var härlig. Vädret var lugnt och militärmusiken spelade hela tiden.

I närheten af Ösel och Dagö blef faran för minorna så stor att man när som helst kunde frukta det värsta. Besättningen ifördes därför libbälten och räddningsbåtarna gjordes klara. Två mintrallare sprungo också i luften. När krigsfartygen kommo till

Hangö, försökte de röda skjuta på dem, men de blefvo genast nedtystade. Tyskarna stego i land utan att något större motstånd gjordes från af de röda. Hvert tyskarna än kommo spredo de per telefon ut falska rykten, för att sålunda vilseleda de röda. Sålunda fingo dessa ingen riktig föreställning om deras verkliga styrka. Tyskarna hade medtagit lokomotiv, men dessa kunde de inte begagna på våra banor. Äfven järnvägsbroar förde de med sig. ~~De måste till fots vandra den långa vägen till~~ Vid Karis stod en het strid, som räckte en hel dag. Därefter måste de till fots vandra den långa vägen till Helsingfors. Landsvägsträcket var så djupt, att de ofta sjönko ned till knäna. Den 12 april kommo de till H:fors.

27 maj. I dag voro svenskarna Julin, Sundborg och Grefve Kalling åter hos oss på middag. Efter middagen bjöds vin och pappa höll ett tal till den svenska brigadens ära. – Svenskarna berättade att de först hade tänkt fara med ångbåt till Pellinge ~~men då detta till följd~~ för att hjälpa skyddskåristerna där nylänningarna, men då detta till följd af minorna var omöjligt foro de i stället till ~~Uleåborg~~ Torneå och Uleåborg, där de samlades i medlet af mars. Då var Österbotten redan rensat från de röda. Sedan de en tid hade exercerat i Uleåborg foro de på tåg till Tammerfors, där de voro med om stadens intagning på skärtorsdagen. Frisell var, deras chef, tyckte de als inte om. En del svenska reservlöjtnanter hade också varit mycket omöjliga i striden. – ~~I dag~~ Den 27 maj blefvo de attackade af Hjalmarson. Ingen af dem får plats i den svenska finska armen. De officerare, som ha rymt ur armen få 15 dagars arrest efter hemkomsten. – Julin stannar på Billnäs. Julin, Kalling och Sundborg bodde hos farbror Emil. – På många ställen hade svenskarna bemötts med största misstroende, emedan ett rykte hade blifvit utspritt att svenskar hade kommit till Finland för att hjälpa de röda. Vid Tammerfors belägring buro de hvita en grankvist i hatten, till skillnad från de röda, som för att vilseleda äfven buro hvita bindlar kring armen.

28 maj. I dag fingo vi en stor jardiniere med gredelina ~~blomm~~ löfkojor af de tre svenskarna Agne Julin, Bengt Kalling och Olof Sundborg. De berättade om sig själfva följande: herr Julin, som var en medelålders man, var till yrket sjukgymnast. En tid hade han vistats vid hofvet i Persien, en tid hos baron Hisinger på Billnäs. – Greve Kallings ättefar var hemma från Kalajoki i Finland. Därifrån hade hans sonson varit kyrkoherde och sonsonen utvandrat till Sverige, där han blef assessor i Svea hovrätt och adlades af Karl XI 1698. Ätten upphöjdes på 1700-talet (1751) i friherrligt och 1771 i grefligt stånd. Greve Bengt Kalling var född 1892.

Studierende Olof Sundborg ~~var inskriven vid~~ hade tjänst vid länsstyrelsen i Uppsala, då kriget bröt ut. Han måste då taga afsked. Han hade rest till Finland med sådan hast att han endast per telegraferade därom kunde underrätta sin mor, som är bosatt i Vennersborg.

Alla De tre svenskarna voro mycket anspråkslösa i sitt uppträdande. När vi frågade grefve Kalling hvarför han hade kommit till Finland, svarade han att han kom emedan

han intet annat hade för sig just då. Den 29 maj på morgonen reste de med tåg till Åbo. Föregående dag hölls parad på Salutorget, varvid general Mannerheim höll tal till Svenska brigaden.

[tidningsurklipp]

30 april Thyra Elfving berättade om Helsingfors intagning följande: Kl 4 på natten mellan fredagen och lördagen den 12 och 13 april kommo 12 tyskar till Botaniska trädgårdens stenhus, och bultade på dörren. De släpptes in och kaffe serverades åt dem. Därefter uppsattes en kulspruta i öfre våningen. Denna blef dock aldrig använd. I öfre våningen inkvarterades sedan tyskarna (200 man).

Från de andra husen i Botaniska trädgården hade invånarna flytt till stenhuset. Tjänstefolket bodde i källaren. Under striden, då Folkets hus bombarderades af tyskarna flögo flere kulor in genom fönsterrutorna, som krossades. Tyskarna stannade kvar i två veckors tid . Fälttelefon förde de också med sig. På ena sidan af stenhusets vägg finnes ännu märken af 90 skott, som träffat muren.

Fru Lesch berättade följande: Då de hvita eröfrade höllo på att taga Kronohagen den 13 april kommo rusade 2 rödgardister in på gården dar i det hus, där herrskapet Lesch bodde (i Kronohagen). Gårdskarlen som var dem till mötes, gaf åt dem hvita armbindlar som de bytte ut mot de röda. Därefter öfverlämnade de sina gevär åt gårdskarlen och försvunno åter genom porten. ~~Senare anmäldes~~ Efter Helsingfors belägring anmäldes gårdskarlen hos skyddskåristerna och gevären som han hade gömt blefvo funna hos honom. Magister Lesch hade erhållit ett hotelsebref från en röd, och måste därför under 2 ½ månad hålla sig inne.

Fru Munck berättade: Då tyskarna skulle taga järnvägsstationen tågade de fram öfver järnvägsbanken, men blefvo tillbakaslagna. Senare togo de järnvägsstationen från Tölö sidan. Hos herrskapet Munck hade flera tyska officerare inkvarterat sig, emedan de bodde nära järnvägsbron i Djurgården, som noggrannt bevakades. Senare flyttade tyskarna öfver till Tölö sockerbruk.

Hemma hos oss ledο vi ingen nöd. Mjölkinget fingo vi visserligen inte under hela upprorstiden, ~~men~~ från landet, men genom Gunnar Mickwitz, som hvar dag stod i kö, fingo vi hvarje dag 1 liter af den mjölk, som utdelades i staden. Henrik bodde än hos Karin, än hos Helle. Mina ~~pian~~ musiklektioner pågingo som vanligt under hela upprorstiden, med undantag af belägringsdagarna. Två af mina elever, Mariana Forsman och Sylvia Malmström, flyttade vid upprorets början i jan till landet. Efter upproret slutade två elever, Else och Kurt Wennman, emedan deras far, som hade erkänt den röda regeringen, blef uppsagd från sin tjänst. En af mina elever, fröken Toini Kolström, var med om att smuggla vapen åt Kyrkslätts skyddskår. En annan elev, Erik Ehrnrooth, hade tre bröder vid fronten. En af dem förfrös sina tår då han

från Pellinge sökte sig in till Helsingfors. Fröken Astrid Mustonen hade en 15 årig bror, som var med vid Tammerfors belägring. Hennes mor hade händelsevis kommit hit från Gamlakarleby just före upprorets början och måste stanna här under hela upprorstiden. Samtliga elever voro utan annan sysselsättning under upprorstiden, emedan skolor och kontor voro stängda. De voro därför glada att musiklektionerna pågingo såsom vanligt. Vår paraddörr var nästan hela tiden stängd och de kommo därför in köksvägen. Den 16 mars försiggick här hemma en uppvisning, som lyckades bra. Mina elever betalade som vanligt sina lektioner, ehuru bankerna voro stängda.

Föreningen Balders möten fortgingo under hela upproret som vanligt. Från den 7 mars till 18 april var jag inte närvarande vid mötena, emedan jag fruktade för angifvelser. Denna fruktan var heller inte ogrundad, ty rödgardisterna hade beslagtag posterat vakt utanför en butikslokal i B vid Helenegatan i Balders gård. Gårdskarlen, som hörde till logen, häktades efter upproret och fördes till Sveaborg, emedan han var röd. Då jag efter belägringen återkom, voro de flesta manliga medlemmarna iförda uniform, emedan de hade ingått vid Helsingfors skyddskår. – Lördagen den 9 mars åhörde jag ett föredrag, som rektor Stadius höll om spiritismen. Knappt var föredraget slut, da innan broder Heikkilä rusade in och berättade att det sköts på gatorna i närheten. Alla som voro närvarande blefvo mycket oroliga. Några beslöto att stanna kvar på Balder, men själf beslöt jag att gå hem. Först telefonerade jag dock hem och tog ett sista farväl af föräldrarna. Därefter smög jag mig längs Alexandersgatan hem öfver Skatuddsbron, medan täta gevärssalvor hördes från Salutorget. Lyckligtvis kom jag hem utan vidare äfventyr. Klockan var då 9 på kvällen.

Efter kl. 9 var det förbjudet att röra sig på gatorna. De som senare voro ute på natten, fängslades af rödgardisterna. Ryktet visste berätta att en ung flicka hade öfver natten blifvit inspärrad med två ryska soldater, som voro druckna.

Den 1 mars anskaffade jag från Stockmanns och Lindroos affärer tyg, som för och gam, som af logens syförening skulle tillvärkas för röda korsets räkning. På För röda korset arbetade också flick- och gosscouter.

Den 10 mars sent på kvällen blefvo vi mycket förskräckta. Vi hörde nämligen ett starkt dunder, som liknade kanonskott och när vi sågo ut genom fönstren flögo täta raketer genom luften. Ryssarna firade med illumination årsdagen af revolutionen.

Några veckor före Helsingfors belägring började tyska flygskepp flyga öfver staden. Den första tiden flögo de högt uppe i luften, men småningom sänkte de sig alltmer mot marken. Söndagen den 10 mars april flög ett luftskepp rakt öfver vårt hus. – Då tyskarna i slutet af februari togo Reval, flydde en stod del af den ryska flottan till Helsingfors, där fartygen ankrades sida vid sida i hamnen. Den 5 april möttes vi af en ovanlig syn, ty den röda flaggan var försvunnen, och i dess ställe flaggade de ryska

krigsfartygen med den ryska handelsflaggan. Följande dag försvunno ångade flere till Kronstadt. Dagen Hamnen utrymdes sedan småningom på tyskarnas befallning och dagen innan tyskarna kommo voro samtliga ryska skepp krigsfartyg borta. Engelsmännen hade dessförinnan sänkt några skepp vid Gråhara.

Kyrkorna voro under upprorstiden flitigt besökta. I Emanuelskyrkan höll metodistpastor Hurtig dagligen predikan från klockan 12 f.m. Han polemiserade angrep i sina predikningar ofta de röda. Lasarett Ambulanser voro upprättade på flera ställen i staden. På Skatudden fanns en i hörnet af Kronbärgs och Köpmansgatorna. Under belägringen posterade bl.a. Helge Roos och Ole Enqvist där. De sårade blefvo med bår förda till ambulansen, där från de f de blefvo förbundna. Sedan blefvo de burna till Skatuddsbron. Framför båren gingo sanitärer med Röda korsets flagga. Från Skatuddsbron fördes de med bil till Kirurgen. De som följde med bilen, voro ofta i fara att bliva skjutna. Äfven i Ryska kyrkan, inrättades en provisorisk ambulans.

Folket stod i hopar på gatorna medan belägringen pågick. Många åskådare blefvo också skjutna af någon förlupen kula, men det oaktat stannade alla kvar på gatan Skatuddsbron var en strategiskt viktig punkt. De bevakades af tyska soldater långa tider efter belägringen.

Bankerna voro stängda under hela upprorstiden och rödgardister med påskruvade bajonetter stodo utanför ingången till hvarje bank. Då upproret var slut öppnades bankerna åter, men räntorna utdelades först i maj och juni. Falska pengar sedlar hade genom de röda blifvit kommit ut i rörelsen. I tidningarna funnos stora annonser med de falska sedlarnas lägsta nummer angivet. De röda voro äfven just innan tyskarna kommo i beråd att utsända falska kopparmynt. Jag fick en sådan slant af en af mina elever. Den 1 februari plundrade rödgardisterna Finlands bank, varvid 160 miljoner mark uttogos.

[tidningsurklipp]

Carl Magnus for några dagar före upprorets början till Stockholm, där han fick plats vid ambassaden. Henrik försökte den 30 jan. komma ombord på isbrytaren Tarmo, men misslyckades och måste återvända. Därefter höll han sig dold hos Karin och Helle. Helle var engång, då hon stod i fönstret med Algot på armen, nära att bliva ihjälskjuten af en rödgardist, som sköt mot henne, men kulan gick lyckligtvis in i muren. – Efter upproret hjälpte Axel till vid husundersökningarna på Bergmansgatan 1, (Packhuset) där ryssarna och senare de röda hade sitt högkvarter. Senare inregistrerade han fångar på Sveaborg. Gunnar blef stafett på Sveaborg, där han dagligen åt middag. En af mina elever, Torsten Damsten blef också stafett på Sveaborg.

Efter belägringen trädde skyddskåren åter i värksamhet och afväpnade de röda. Då var Henrik också med. Han förkylde sig emellertid och måste taga afsked. Under några nätter vistades han på Fabriksgatans folkskola, där skyddskåren hade ett kansli.

Tyskarna inkvarterades efter belägringen i stadens skolor och i privata hem. Hos farbror Emil bodde två tyskar i nedre våningen. Stadens damer hjälpte till att anskaffa mat åt tyskarna och åt Mannerheims arme. Våra Balders lokal uthyrdes åt Vörs krigsskola för några veckor.

Efter belägringen fördes långa fångtåg längs Helsingfors gator. Kvinnorna gingo främst, karlarna efter. De vaktades mest af tyska soldater, någon del också af skyddskårister. På Skatudden aflastade fångarna de stora tyska lastångarna Habsburg m.fl., som efter belägringen inlöpte i hamnen. Bland fångarna på Sveaborg inträffade flere fall af smittkoppor. De vaccinerades därför i tusental af stadens läkare. Äfven från landsorten hämtades fångar till Sveaborg

~~Fröken~~ Astrid Grundfelt berättade att den 12 april heta strider hade ägt rum på Lilla Robertsgatan, då tyskarna under belägringen skulle taga Åbo kasärn. I det hus där hon bodde ~~voro några~~ var en trupp skyddskårister dolda. Först efter stridens slut fingo de order att rycka ut. En rödgardistkvinna hade skjutit fem skott från en portgången innan hon blef tillfångatagen.

Studering Labbart kom kl. 4 på natten till Nykarleby, där alla ~~herremän~~ herrar blefvo väckta. Kl 4 på morgonen hölls möte i Seminariets stora festsal. Därefter afväpnades ryssarna af 100 ~~män~~ hvita, som inalles hade 9 gevär. Ryssarna tillfångatogs och fördes till seminariet, där en tid cirka 2, 000 ryska fångar höllos fängslade. ~~Därefter~~ Sedan befriades Jakobstad och till sist Uleåborg, där striden räckte 15 timmar.

2 juni 1918. Fröken Ellen Topelius berättade: I slaget vid Kervo voro fru Mia Oljemark, fru Clary Neovius och fröken Ellen Topelius närvarande såsom sjuksköterskor. Ambulansen fanns på tåget medikamenter och förbandsartiklar hade Marthaföreningen i Sibbo skaffat. 11 sårades De fördes sedan till Borgå. ~~Sanitar~~ Ambulansen från Borgå var äfven med. ~~Endast~~ ~~hvita~~ De röda hade egna sjuksköterskor.

I slaget vid Mårtensby fanns ambulansen på släden Där sårades endast en hvit professor Enckells som. Fröken Dagmar Ruin sökte sig genom de rödas vakter fram till Mårtensby, där fröken Ellen Topelius äfven var närvarande. Till Nickby kom ambulansen den 27 januari på morgonen och stannade där ~~til~~ i öfver en veckas tid. Läkare voro doktorerna Baltjeffsky, Troil och senare professor Ehrnrooth, som af en händelse just då kom till Nickby. Senare kom också fröken Alix Selin till hjälp. Flickor från Sibbo hjälpte äfven. Då skyddskåren retirerade till Borgå följde ambulansen med

och därifrån då order gafs att skyddskåren åter skulle rycka fram, stannade den på ambulansen på Hindhår och där upplöstes den. Fröken Dagmar Ruin följde dock med när till Pellinge och Orrby och därifrån flydde hon med de öfriga skyddskåristerna till Reval. Fröken Ellen Topelius reste omkring med sin far som måste fly från gård till gård. Sedan hon äntligen hade funnit skydd för honom, började hon resa af och an mellan Borgå och Hafsudden och Pörtö, med mat, medikamenter m.m.

Professor Ehrnrooth berättade: Den 27 januari reste han till Nickby, emedan sinnessjuka skulle flyttas öfver till från Stengårds sinnessjukhus i Helsingfors till Nickby sinnessjukhus. Då tågen inte gick kunde han inte återvända utan måste stanna kvar i Nickby, där han bodde på sinnessjukhuset i underläkarens lokal, medan han skötte de sårade skyddskåristerna, som vårdades på folkskolan. Från Borgå Nickby följde han med ambulansen, då den retirerade till Borgå och därefter fick order att åter rycka fram till Hindhår. Då skyddskåren på Silfverhjelms befallning upplöstes i Borgå, flydde professor Ehrnrooth till Kullå gård, och därifrån till Pörtö. 150 skyddskårister samlades, emedan ett rykte att ångbåten Ägir skulle föra dem till Helsingfors, hade spritt sig bland dem. Ägir blef emellertid tagen af ryska krigsfartyg som efter Revals fall flydde till Helsingfors. Några skyddskårister flydde till Helsingfors, där de flere blefvo skjutna, andra flydde till Lovisa.

Professor Ehrnrooth återvände till Kullå gård och där fick han en bud att omedelbart skynda sig

till Träskby i Sibbo, där Hjalmar Oljemark låg illa skjuten. Professor Ehrnrooth förde sedan

Oljemark till Borgå, där han denne dog på sjukhuset. Själ f blef han fängslad af de röda, förhördes

på deras kansli men lössläpptes, troligen emedan de röda efter mordet på medicinekandidat

Gösta Schybergson, ~~hade fått en viss~~ och läkarkårens protest med anledning häraf hade fått en viss respekt för Finlands läkare. Efter en tid fick professor Ehrnrooth tillåtelse af de röda att föra åtta sårade skyddskårister till Helsingfors, och där stannade han tills tyskarna intogo staden.

5 maj Professor Ehrnrooths båda söner Lars och Gustaf Ehrnrooth följde med skyddskåren till Sibbo. Från Pörtö försökte de att fly till Helsingfors. Den ena red på en häst, men hästen föll in i ett vak och med nöd räddade han sig själf. Därvid förfrös han sina fötter. Han kom sedan i sällskap med skyddskåristen Björnberg till Helsingfors, där han blef häktad af de röda och fördes till Smolna, för att förhöras.

Emedan hans fötter voro sjuka vårdades han af en rysk läkare, som skaffade honom till plats på Maria sjukhus. Där förblef han sedan tills tyskarna intogo Helsingfors. Björnber hölls som fånge på polisinrättningen kammaren.

Den andra sonen flydde också, men då han kom till Ullholmarna blef han påskjuten af de röda och måste återvända till Pörtö. Därifrån sökte han sig till Lovisa och efter långa irrfärder lyckades han fly öfver till Reval. Borgmästar Lindhagen från Stockholm hade äfven farit till Pörtö för att medla mellan röda och hvita, men skyddskåristerna voro då redan borta.

5 maj Doktor Segercrantz' berättelse: Den ~~27~~ 25 januari begaf sig doktor Segercrantz, som var ledare för en trupp s af sju skyddskårister obeväpnad från Humlebärgs sjukhus till fots genom Esbo. Truppen ~~sk~~ sökte sig till fronten i Österbotten. På Hyvinge ~~blef han på~~ blefvo de häktade på gästgifveriet och fördes sedan till Helsingfors där de sutto fängslade på poliskammaren. Doktor Segercrantz blef två gånger förhörd. Den ena gången gällde förhöret mordet på Gösta. De röda hade bl.a. frågat om Gösta hade några fiender. – I fängelset blef doktor S. någorlunda väl behandlad. Han fick dagligen besöka af sin fästmö, fröken Siren?, och tidningarna smugglades in. I fängelset ~~smugg~~ sysselsatte han sig med att brodera ut en bordduk, där alla fångar sydde in sina namn. ~~Den~~ I slutet af mars blef han ~~villkorligt~~ frigifven ~~på~~ ~~det~~ med villkoret att han alt emellanåt skulle visa sig på polisstationen. Han förband sig äfven att inte vidare deltaga i striden. Den 24 mars besökte han oss och bad då om ursäkt, för att han indirekt hade varit orsaken till Göstas död.

~~Den 28~~ Fröken Lindholms berättelse om Göstas död. Den 8 februari besökte jag med pappa och Jim Humlebärgs sjukhus och då berättade fröken Lindholm följande. Hon själf var ~~int~~ då rödgardisterna kommo till sjukhuset ~~inte hemma~~ på besök hos sin mor, som bodde i Tölö. Sedan Gösta hade blifvit bortförd underrättades hon per telefon därom, men hon gjorde sig ingen brådska att återvända emedan hon ändå inte hade kunnat hjälpa Gösta, som redan var bortförd. När hon på kvällen kom tillbaks till sjukhuset, började hon telefonera till de rödas kanslier, för att få höra, hvart Gösta blifvit förd, men hon fick inte reda på någonting. Då började hon ana att en olycka hade skett.

Genom kökspersonalen fick hon höra följande: Kl 4 tiden då det ännu var ljust k omringades Humlebärgs sjukhus och den närliggande gården af rödgardister, som sökte änkefru Blom, som hos sig skulle hysa skydds kårister. ~~De~~ Några gingo in i ~~det~~ läkarens rum där Gösta bodde och undersökte detsamma. Då de inte funno något några vapen, gingo de åter ut efter att hafva bedt Gösta om ursäkt. Därefter undersöktes andra byggningar på gården. Rödgardisterna ville äfven ~~tra~~ genom en annan ingång tränga in i sjukhusets öfre våning, men motades ~~af~~ ut af drängen Frans. ~~Därefter gingo de~~ Då de ~~ingenting~~ inte funno några skyddskårister funno

stannade de på gården och öfverlade, hvad de sedan skulle företaga sig. En fru Michelsson som bodde på i gården hade rådt dem att förhöra doktorn. ~~De trängde ringde därför på doktors~~ Under den sist förflutna veckan sedan G doktor Segercrantz hade lämnat Humlebärgs sjukhus, hade nämligen tre läkare, doktor Hyblin, Stenbäck och Gösta aflöst varandra och detta var väl orsaken till att folket p som bodde i samma gård, hade fattat misstankar. Rödgardisterna ~~ginge da~~ ringde därför åter på Göstas dörr, och Gösta, som just var på rond i öfre våningen, gick ner, för att öppna. Han ställdes med ryggen mot väggen och förhördes af en karl, som höll revolvern riktad mot hans bröst. Karlen talade finska. Hvad som frågades vet man inte, ty ingen från sjukhuset var närvarande vid förhöret. Rödgardisterna hade senare sagt åt folket på gården: Hän myönsi, että hän oli lahtari. Efter förhöret kom Gösta ut i köket och sade med det närbelägna köket. Han var då så uppskrämd att han knappt kunde tala och sade med darrande röst: Hälsa öfversjuksköterskan och säg att jag nu måste lämna sjukhuset. En flicka från sjukhuset berättade senare att han hade bedt att få telefonera hem, men detta hade förvägrats honom. En tjänsteflicka Elin Ekholm som passade upp på sjukhuset, rusade då han fördes bort efter rödgardisterna och ropade: Ei saa viedä pois lääkäri. Rödgardisterna sade då att han endast skulle föras bort för att förhöras. Följande morgon skulle han åter komma tillbaka på sjukhuset. Detta skedde på lördag afton. Följande morgon kommo två röda detektiver till Humlebärgs sjukhus. De hade brickor. Två af betjäningen Elin Ekholm och Aino Ruusula vittnade. Förhöret var helt kort. Det räckte knappt i 10 minuter.

~~Den 15 och~~ I anledning af det, som hade skett, protesterade finska läkarkåren i Notisbladet. Eero Haapalainen, de rödas krigskommissarie, befallde därför att undersökning i saken skulle värkställas. Den 15 och 16 februari kallades några ~~kvinnor från~~ af tjänstefolket på Humlebärgs sjukhus till förhör. Doktor Segercrantz förhördes äfven. De röda skickade senare ett protokoll öfver undersökningen till Röda korset.

~~Fr~~ Den 2 april berättade fröken Lindholm följande: Någon vecka före upprorets utbrott hade fröken Lindholm sagt upp kokerskan Helli Laihoranta, som var arg socialist. För att säkert bli af med henne hade fröken Lindholm betalat 14 dagars lön på förhand. Kokerskan hade sedan en tid tjänat på Folkets hus. I gården bodde en rödgardist Juvonen. ~~Omöjligt var~~ Möjligtvis hade någon af dem angifvit sjukhuset.

Skräddar Lindqvist berättelse: ~~Till Nickby och Mårtensby kommo till Mårtensby 103 röda från Paipis och 25 röda från Hindsby. Från Kervo och Hindsby kommo 840 röda. Dessutom samlades röda från trakten, så att deras antal småningom inalles steg till 840 1200 Efter slaget vid Mårtensby samlades 3000 röda vid Andersböle. 85 hvita Sibboskyddskårister funnos i Kommunhuset. Dessutom stodo 10 på vakt i Mårtensby. 134 skyddskårister kommo från Helsingfors. Slaget vid Mårtensby räckte från ½ 9 till 10 på morgonen.~~

Skräddar Lönnqvist från Helsingfors var de rödas ledare i Sibbo. Bron vid Mårtensby hade blifvit starkt underminerad af de hvita, men då tåget med röda från Kervo reste till Nickby, ~~varnade~~ varskodde Lönnqvists ~~de~~ hustru de röda genom att hon ställde sig på banvallen och viftade med ett rött ~~duk~~ tygstycke.

Thorvall Oljemarks berättelse den 5 juni 1918. Den 9 januari kom ~~ett~~ till Sibbo ett rykte att en större trupp röda voro församlade i Kervo för att resa till Sibbo. Den hvita skyddskåren ~~k~~ i Sibbo, hvars anförare var Thorvall Oljemark, samlades då på Boskis hemman. De voro inalles cirka 100 man, men endast 26 man voro beväpnade med gevär. Per telefon kom underrättelse om att de röda med tåg begifvit sig mot Nickby. De hvita lade sig då i bakhåll på begravningsplatsen vid nya kyrkan. De lågo i skytteled bakom muren, för att skjuta på de röda. De röda ~~skickade~~ utsände först en trupp af 6 man. Då denne ~~gick~~ skulle gå förbi begravningsplatsen, blef den anropad af de hvita, ~~De hvi ropade~~ röda sköto till svar, och därmed var striden i full gång. 2 röda ~~sarad~~ skötos, 2 sårades, 1 tillfångatogs och 1 rymde. Därefter ~~kom fingo~~ kommo alla röda från Nickby station till begravningsplatsen. Då måste de hvita retirera till Långängsbärgena nedanför gamla ~~kyrkan~~ folkskolan där de fattade position. Bland Sibbo skyddskårister må nämnas: Studerande Gunnar Pehrman, agronom Neovius, hemmansägare Richard Lindroos från Kyrkbyn, m.fl. 1 röd stupade, 3 sårades. Därefter retirerade de röda till Nickby station för att ~~därifrån~~ invänta förstärkning. De hvita drogo sig då till Mårtensby. ~~Under tiden kommo~~ för att därifrån kringgå de röda. Under tiden kommo 200 röda från Immersby och 200 röda från Kervo, så att inalles cirka 460 röda funnos i Nick by. De vågade dock inte angripa de hvita utan reste kl ¼ 10 på kvällen med tåg till Kervo.

Därefter utposterades ~~vak~~ fältvakt vid vägarna och ~~dagliga öfningar försiggingo~~. I Hindsby stodo 10 vakt~~man~~ poster under Rosenberg, i Kyrkboby 10 under Richard Lindroos, i Mårtensby 10 man under Sandströms ledning. Dagliga öfningar försiggingo i Kommunhuset, men övningar i målskjutning kunde inte försiggå, emedan ammunition saknades. ~~Den 26 jan~~ I Mårtensby öfvades också vid skyttelinjen, som på förhand var uttänkt. Den 26 januari kom major Petrelius till Sibbo. Helsingfors och Sibbo kåren ~~hvar~~ som ställdes under hans befäl, kallades därefter för Gröna bataljonen.

Den 30 januari fingo magister Sara och Thorvall Oljemark, som fortfarande var anförare för Sibbokåren order att resa till Kervo, för att därifrån per telegraf erhålla närmare order af Mannerheim. Men det var omöjligt, emedan de röda redan hade besatt Kervo station och vägarna i närheten Samma dag, på eftermiddagen fingo skyddskårerna af Silfverhjelm order att taga Kervo.

De hvita voro cirka 300 man. ~~Petrelius, Sillman, Oljemark utgjord staben~~ Nummelin ledde borg~~åborna~~ och Sibboborna på högra afdelningen, Oljemark och Pekkola ledde centern, med ~~Sibboborna~~ Mäntsälä och Borgnäsborna, och Petrelius ledde

venstern med Helsingforsborna. Överbefälhavare var Gunnar Stenbäck. Centern hade en kulspruta med sig. Silfverhjelm stannade i Borgå.

Den 31 januari på morgonen kom tåget från Borgå och sedan fortsattes färden med tåg till Kervo å, där tåget stoppades vid bron. Där började striden. Först skötes 6 röda vakter ned och sedan bildade de hvita skyddskårerna ~~ett ke~~ en skyttekedja som var 3 kilometer lång. Hela frontlinjen avancerade ~~över ett öppet fält~~ mot kullarna i närheten af stationen. Petrelius sårades i benet, Pekkola sårades svårt i skuldran. Sillman öfvertog därefter vänstern och magister Sara öfvertog centern. Hans Cronstedt stupade. Centern avancerade mot Kervo apotek. Några sprungo t.o.m. öfver ~~h~~ järnvägsbanken vid stationen, så att de kommo ända fram till ryssarnas skyttelinje. Högra flanken med Borgå och Sibbo-borna avancerade, så att de redan besköt stationshuset och Kervo armaturfabrik med ett maskingevär, som hade blifvit köpt af ukrainska ryssar för 90 mk. Då fingo de röda undsättning. Ett tåg med röda kom från Helsingfors och ett annat kom från Träskända. De hvita måste då retirera med Borgåtåget till Nickby. Genom en röd fånge fick man veta att inalles 1,300 eller 1,400 röda funnos på Kervo. Cirka 40 röda stupade vid Kervo.

De hvita lågo sedan i skyttelinjerna vid Mårtensby i ~~afvaktan~~ och väntade på anfall af från de röda. Den 5 februari kl. 7 e.m. kommo 150 rödgardister till Hindsby. Två hvita vakter besköt dem, så att två rödgardistryttare stupade hvarefter hela skaran flydde. Samma dag kl. $\frac{1}{4}$ 9 på kvällen kommo 100 röda till Kesi gård i Paipis. De blefvo ~~beväpnade~~ beskjutna af Paipisborna, som voro beväpnade med hagelgevär. De hvita sände äfven undsättning till Paipis. Den 6 februari på morgonen kl. 20 minuter före 4 kommo 400–500 röda till Mårtensby, där de först besköt tegelbruket i tron att de hvita hade gömt sig där. Från $\frac{1}{2}$ 9–10 pågick en ordnad strid. ~~De hvita hade då indragit vakterna vid vägarna. De hvita fingo emellertid ingen förstärkning och måste draga sig tillbaka till Nickby.~~ De röda gingo i flere skyttelinjer bakom varandra. De fingo ständigt undsättning. ~~De röda~~ Striden räckte till kl 10 på e.m. f.m. De ~~hvi ro~~ De hvita fingo ingen undsättning och därför måste de retirera, när de röda hotade att kringgå dem. De hvita hade med sig ett maskingevär, som strejkade. Minan, med hvilken banvallen var underminerad strejkade äfven. En hvit, Enckell, sårades. De hvita foro den 6 febr. sedan från Nickby med tåg till Borgå, och därifrån foro de den 7de tillbaks till Andersböle, som de ännu ville försvara. Men då de fingo höra att de röda hade ~~besutt~~ samlat sig i alt större mängder, måste de retirera till Hindhår. Här nådde dem den 7 febr. ordern, att skyddskårerna skulle upplösas. De nekade dock härtill och i samlad trupp foro de till Borgå, där en konferens hölls. ~~Silfverhjelm för~~ och det beslöts att skyddskårerna skulle försöka att slå sig igenom ~~österut norrut~~ till Mannerheim. Silfverhjelm gömde sig och honom hade ingen sedan reda på. –

Skyddskårerna sökte sig ~~dæk~~ söderut till Pellinge, där halt gjordes. Vid Pellinge stod en het strid den 11 februari. Cirka 4000 röda kommo från Borgå, de hvita voro 250.

De röda voro utrustade med kanoner och kulsprutor, de hvita hade 5 gevar maskingevär. De hvita lade sig i en skyttelinje, som var 8–9 kilometer lång. Fronten sträckte sig från Bastuhamn till Lökö-udde. Kl ¼ 9 började Manskapet låg under natten mot den 11 februari i skyttelinjen på vakt. De röda hade gjort halt vid San Sundön. Det första anfallet mot Tullandet och Lill-Pellinge tillbakaslogs grundligt. Därefter anföllo de röda stränderna mellan vid Lill-Pellinge, Bastuhamn och Sandholmen, men blefvo åter tillbaka slagna. Till slut försökte de kringgå den vänstra flygeln, men detta misslyckades. ~~Till slut upphörde de röda med anfallen och fortsatte striden med positionsrig. De sköto då längs hela linjen.~~ Därefter försökte de att kringgå den högra flygeln mellan Lill-Pellinge och Lökön, men äfven detta försök misslyckades. Sedan fortsatte de röda med positionskrig. De sköto längs hela linjen. Klockan var då mellan 12–1 på dagen. Ricku Schybergson och Juslin från Labor i Borgå stupade. 11 hvita sårades. Cirka 450 röda stupade (Vid Mårtensby stupade 97 röda och något öfver 150 sårades) Kl 7 på kvällen var slaget slut. På grund af ammunitionsbrist måste de hvita draga sig bort från Pellinge.

Oljemark och två helsingforsbor sökte sedan slå sig igenom till Mannerheim, men de kunde inte komma öfver Riihimäki-Kouvola banan, som bevakades af de röda. Herr Oljemark återvände därför till Orregrund i närheten af Lovisa och därifrån flydde han till Reval Herr Kurt Reuters berättelse den 5 juni. På natten mot den 29 jan sökte han sig ut till fots från Helsingfors. Strålkastare från ryska fartyg lyste öfver Kronbärgsfjärden. Vid Husö rastades och därifrån åktes med häst till Nickby. Helsingfors skyddskår hade tagit in vid i Nickby folkskola. Sibbo skyddskår logerade i kommunalhuset. Den 31 januari på morgonen kl. ½ 6 reste skyddskåristerna från Nickby till Kervo, där samma dag en het strid stod.

Tåget stannade vid ån och där bildades en skyttekedja, som avancerade mot stationen. De röda flydde och gömde sig i skogsbackarna framför stationshuset. De hvita följde efter med en kulspruta. Borgåborna lågo i reserv vid tåget. Emedan de röda fingo undsättning, gavs order om reträtt med tåget. Kl. 4 e.m. voro alla åter i Nickby.

I Mårtensby folkskola lågo ~~en grupp på vakt af 8 man~~ 8 skyddskårister på vakt. Det ~~bestod~~ af var Helsingforsare, som aflöstes af Sibbobor. Hvar grupp stannade 1 dygn. Den 5 februari kom en ~~grup~~ trupp röda (40 man) till folkskolan. De hvita retirerade då till Mårtensby haltpunkten, där de väntade på undsättning, medan de dolde sig bakom vedtrafvar som funnos vid stationen. ~~40 hvita kom~~ Då ~~kom~~ undsättning kom, återvände en del af de hvita till ladan på vänstra sidan om banvallen, för att därifrån bevaka minan, med hvilken banvallen var underminerad. Under natten mellan den 5–6 febr. ägde ingen strid rum. Kl. 9 på morgonen den 6 febr. skulle vakterna aflösas men då ~~sk~~ enstaka skott hade hörts från folkskolan stannade alla kvar (16 man). De lade sig i kedja nedanför en backe till vänster om ladan. Förstärkning erhöles äfven så

att de hvita till slut voro 32 man. Ståhle var befälhafvare i början, senare Hjelt. Två kulsprutor som de hvita hade med sig klickade. Minan under banvallen klickade äfven. De röda voro cirka 1 000 man. Till slut måste de hvita retirera till Sibbo kyrkoby. Striden räckte till kl. 10 f.m.

Enckell sårades och omhändertogs af Reuter och en annan skyddskårist, som förde honom till en stuga. De hvita hade under tiden sökt sig till Nickby, där de lade lägrade sig öster om järnvägsbron. Där lågo de ovärksamma i flere timmars tid. Kl. 9 på kvällen foro de med tåg till Borgå. Järnvägsbron vid Nickby sprängdes därefter i luften af de hvita.

I Borgå stannade de hvita öfver natten. Kl 7 på morgonen fingo de order att återvända till ~~Andersböle~~ Hindhår, men ordern återtogs genast. Kl. 3 e.m samma dag fingo de åter order att ~~skynda~~ resa till Hindhår, hvilket äfven skedde. Endel stannade på Hindhår, en annan del lägrade sig på Boe. Efter två timmars uppehåll i Hindhår, fingo de order att återvända till Borgå, dit de kommo kl. 9 på kvällen.

Alt var då en enda röra i Borgå, ty panik hade utbrutit. Kl 11 på kvällen beslöts att Helsingfors och Sibbokåren skulle tåga söderut och till dem anslöto sig några medlemmar af den upplösta Borgåkåren. Skyddade af nattens mörker begåfvo sig skyddskåristerna i väg. Alla hästar och slädar, som kommo emot på vägen togos. Kl. 4 på morgonen kommo de till Brattnäs där de hvilade några timmar. Kl. 9 tiden skedde uppbrottet. Inalles voro 350-400 man hvita på väg till Pellinge. Några redo, andra åkte i slädar. Ambulansen, ~~till~~ med hvilken fröken Dagmar Ruin följde, stannade i Pellinge by, dit skyddskåristerna kommo ungefär den 9 februari. Man hade beräknat att ~~det öppna vattnet skulle~~ den vackra väderleken, skulle fortfara och lämna sunden ~~isfri~~ ofrusna, men köld inträffade och isen lade sig. De röda närmade sig ~~därefter~~ därför obehindrat. Den 11 februari stod en het strid vid Pellinge. De hvitas front, som var 8 kilometer lång, sträckte sig längs ~~med~~ norra sidan af Pellingelandet. Kl. 8 tiden på kvällen gafs order om reträtt till byn på Pellinge. De hvita hade då kämpat hela dagen utan hvila. En lots förde sedan de hvita ~~genom~~ mellan de rödas vaktkedjor ~~till Emsalölandet~~ längs med Vessölandet till Emsalölandet. Kl 6 på morgonen den 12 febr kommo skyddskåristerna till Orrby, där de möttes af röda, som sköto på dem. Panik var nära att utbryta, men syster Ruin lugnade dem, med försäkran att de röda endast voro 40 man. ~~Striden slutade~~ De hvita (omkring 250 man) återvände då och fördrefvo de röda efter ½ timmes strid. ~~Där~~ I Orrby stannade truppen endast ½ timme och sökte sig sedan till vestra sidan af Vessø Emsalölandet, där truppen upplöstes. Några sökte sig tillbaka norrut, andra flydde österut, några flydde till Svartbäck och Spjutsund, några dolde sig på lektor Nybergs villa Hafsudden, några sökte skydd i Boxby i Sibbo.

Småningom samlades en större skara ~~Sibbo~~ skyddskårister på Pörtö, där de dolde sig i stugorna. Den 1 mars kl 1 på natten återvände alla Sibbobor till Sibbo, och

skyddskåristerna lämnade flydde från Pörtö, emedan underrättelse hade kommit att de röda närmade sig. Samma dag kommo de röda till Pörtö. De bildade skytteked kring ön och sökte efter skyddskårister, men dessa voro då redan försvunna. Därefter kommo de röda till Söderskär, där några hvita ännu funnos. De lyckades fly till Estluotan. De röda följde efter, men stannade vid Sibbo Fagerö. På aftonen återvände de röda till Söderskär och Pörtö. På Korpholmarna i Sibbo samlades cirka 40 skyddskårister. Därefter flydde 7 man (Brummels, Carlander, Grönroos, Åslund, Fryckman, Reuter, Ramsten) hvilka voro hemma från Helsingfors till Svartbäck i Borgå skärgård socken. Först bodde de i ryttmästare Ignatius villa, där de stannade öfver natten. Följande dag, den 2 mars kl. 2 e.m kommo några röda till villan, för att söka dem, men de hvita lyckades dölja sig på vinden. Den ena jungfrun hade en röd broder, men hon angaf ändå inte skyddskåristerna. Den 3 mars sökte de sig till referendariesekreter Savonius villa, som stod tom. De måste med våld bryta sig in. Där stannade de i tre dygn, men de röda som sågo rök uppstiga genom skorstenen fingo snart reda på deras gömställe och därför måste de fly. De röda kommo sedan till villan, som de plundrade och vakt ställdes utanför dörren. Därefter gömde sig skyddskåristerna i 5 dygn i en liten stuga i Svartbäck. Under denna tid byggde de åt sig en granriskoja i skogen, men denna blef aldrig använd. De röda sökte dem öfverallt och därför måste de den 10 mars på aftonen fly öfver till Bessholmarna, där de stannade öfver en natt hos en fiskare. Följande dag, den 11 mars, kördes de af fiskaren, som inte längre vågade hålla dem kvar, på dörren. Samma dag kommo de till Onas och därifrån till Rågskär. Kl ½ 4 e.m den 11 mars började vidtog gåfvo de sig i väg till Reval Estland. Den dimmiga luften skyddade dem, så att de inte blevo upptäckta af de röda. En lots och en fiskare, som drogo efter sig en båt på medar, följde med. Efter 28 timmars oavbruten vandring öfver Finska vikens frusna vatten kommo de till Jumenta på den Estländska kusten och där blefvo de väl emottagna. Där stannade de ett dygn och fortsatte sedan med släde till Reval. Den 23 mars foro de vidare till Danzig och därifrån till Finland. Cirka 400 hvita från Finland hade samlat sig i Reval. Färden är refererad af Ramsten i Hufvudstadsbladet den 16 april 1918.

6 juni. Afskedsfest på Balder för pastor Bondestam, som hyllades med tal och blommor. Jag själf uppläste en vers Martallen, som jag hade författat i anledning af ett nykterhetsmöte på Riddarhuset, där pastor Bondestam var ordförande. Pastor Bondestam tog tydligen väl upp denna min poetiska utgjutelse, ty i sitt sluttal kallade han mig för en kanal till, genom hvilken nykterhetsrörelsens ideer skulle spridas bland aristokratin. Jag blef naturligtvis kolossalt smickrad öfver denna utmärkelse. Efter Under en paus kom Alli Trygg-Helenius till mig och frågade, huru jag hade blifvit en så stor skaldinna. Jag svarade då att det låg i blodet hos mig, emedan min mormors, mormors halvsyster var gift med skalden Runeberg. – Eljest hände ingenting anmärkningsvärt, utom att syster Strömberg tappade en kaffekopp i golfvet mitt under pastor Bondestams tal. Broder Neese från Logen i Wilhelmshafen var också närvarande en stund. Han önskade mig all världens lycka och välgång, när

han gick. Hans afsked lät så sorgset precis, som om han hade tänkt på en evig skilsmässa från ~~¶~~ sina finska bröder och systrar.

För fullständighetens skull vill jag ännu tillägga att festen äfven bevistades af pastorskan Bondestam. Ungefär 60 ordenssystrar och bröder voro närvarande. Talen till hedersgästen höllos af Ahlroos, Timper, Alli Trygg-Helenius, Matti Helenius-Seppälä, Backman, Winell, Stenbacka och af syster Avellan. Pastor Bondestam, som under våren blifvit utnämnd till kyrkoherde på Åland, kommer så snart som möjligt att resa från Helsingfors.

Broder Winell hämtade med sig till festen ett bref från broder Viklander, som fortfarande stannar i Sverige.

9 juni. I dag stor åminnelsehögtid i Sibbo kyrka i anledning af de senaste händelserna i Sibbo. Program: Psalmen 458. Andigt föredrag af pastor Serenius. Körsång. Föredrag af professor M.G. Schybergson. Deklamation af Guy Topelius. Finlandia af Sibelius spelades på orgel af ~~magister~~ kantor Sundblad. Duettsång af sjuksköterskan fröken Siiri Tamminen och kantor Sundblad. (Pris ske dig af Merikanto) Psalmen Vår Gud är oss en väldig borg.

Festen lyckades väl. Programmet som räckte i öfver 2 ½ timmes tid var dock något för långt

Bäst anslogo pastor Serenius tal och de olika musiknumren. ~~Vid~~ Magister Guy Topelius uppläste inte mindre än sju dikter, som han själv författat. Närvarande voro bl.a. farbror Emil och tant Mimmi, hofrådet och hofrådinnan Georg Topelius, fröken Topelius, Carl Magnus, mamma,

fröken Hanna Waenerberg, Esse Schybergson, Lasse Schybergson, Thorvall Oljemark, Gunnar Lindroos, Brutus Helling och cirka 800 sibbobor. Festen begynte efter gudstjänstens slut kl.12 f.m. Kollekt upptogs till förmån för en minnesskrift om de senaste händelserna i Sibbo.

Genom pastorskansliet fick jag en förteckning öfver de döda, och genom kronolänsman Fagerholm fick jag en förteckning en förteckning öfver de röda fångarna i Sibbo, hvilkas antal uppgår till 167. Kyrkoherde Sunden blef medlem i föreningen Sibbo hembygdsforskning.

Vi foro till Nickby med tåg. Vid ankomsten föll ett häftigt åskregn ned på jorden, men det gick åter häftigt öfver. Middag åto vi på Gästgiveriet. Kl. 6 återvände vi i sällskap med tant Mimmi till Helsingfors.

Några vidare missöden än att en liten ljusbrun byracka under slutet af gudstjänsten visade sig på kyrkogången inträffade inte. Först tittade den förvånad på presten, sen

funderade den på att gå in i sakristian och till slut därefter betraktade den under djupsinniga funderingar predikstolen. Till slut lade den sig på kyrkogången nedanför altarringen och där blef den liggande i ostörd ro.

Ellen Topelius berättade den 8 juni. Dagarna före den 31 jan., då slaget vid Kervo stod, arbetades intensivt för ~~igångsättandet af en ambulans i Sibbo~~ skyddskårens utrustning i Sibbo. Ryggsäckar, patronbälten m.m. anskaffades. Kvällen före slaget hölle arbetade Sibboberna marthorna därmed till kl. ½ 12. En af dem som stodo i spetsen för detta arbete var folkskollärarinnan fröken Alma Lilja. ~~Vid slaget~~ Man beslöt att Sibboambulansen, som tidigare blifvit iordningställd, skulle delta i slaget vid Kervo. Förbandsartiklar och medikamenter voro nedlagda i flere lådor. Från Helsingfors anlände med skyddskåristerna ~~Cronstedt~~ mediciniekandidaterna Cronstedt, v. Troil, Baltjeffski. De buro vapen och deltog alla i striden, emedan andra läkare hade skulle anlända från Borgå. Straxt efter kl. 4 ~~f.m.~~ på morgonen afreste tåget från Borgå och med Borgå skyddskårister från Borgå, och kl. 7,40 ~~stannade det i närheten av Kervo, sedan~~ Skyddskåristerna från Sibbo och Sibbo ambulans stego på vid Nickby station. Framför tåget gick en trupp skyddskårister, som tidigare hade brutit upp. 7,40 stannade tåget vid Kervo och striden begynte. Ambulansen från Sibbo och Borgå stannade på tåget. Under slaget dödades 3 och sårades 11 skyddskårister. Bland de först sårade voro chefen för Borgå bataljonen jägaren Pekkola och chefen för gröna bataljonen jägaren Petrelius. Pekkola sårades svårt med en dumdumkula i sidan, Petrelius sårades lindrigt genom benet. Pekkola deltog äfven senare i Pellingslaget och flydde öfver till Reval. Petrelius sökte sig öfver till Helsingfors där han mördades av de röda. Efter slaget fördes alla döda och sårade till Borgå stad. Vid slaget sköttes Sibboambulansen af fru Mia Oljemark, fru Clary Neovius och fröken Ellen Topelius. Den sistnämnda kvarstod vid ambulansen ända tills upplösningen i Borgå skedde. Några dagar efter slaget vid ~~Ni~~ Kervo kom syster Dagmar Ruin genom de rödas läger till Nickby, där hon ordnade ambulansen. Äfven ~~sy~~ fröken Alix Selin hjälpte till på slutet. Söndagen den 3 februari ~~skedde~~ ägde dr Cronstedts ~~begravning~~ bisättning rum i Borgå domkyrka. Tisdag kväll den 5 alarmerades och sändes trupper till Mårtensby ~~folkskola~~ haltpunkt. Ambulansen delades i två delar i händelse af vidsträckt front och vi åkte kl 9 på kvällen ut. Dr Baltjeffsky, en hjälpsyster och 4 sanitärer från Sibbo åkte i tvänne slädar. Kl. 12 sändes ambulansen hem med order att vid alarm återkomma. Onsdag morgon den 6 ~~skedde ett~~ angrepp de röda Mårtensby. Syster Ruin och doktor Troil ryckte ut. Under tiden ordnades en tillfällig ambulans i folkskolan med professor Ernst Ehmrooth, som ~~till fa~~ för att inspektera sinnessjukhuset kommit till Nickby. I Mårtensby kämpade 800 röda mot 30 hvita. De hvitas kulspruta klickade och de fingo order att retirera. De röda följde efter de hvita till Sibbo kyrkoby. De hvita fingo undsättning från Borgå, men denna kom 2 timmar försent. De hvita drogo sig uppställde sig vid östra ändan af järnvägsbron, där äfven tåget från Borgå hade stannat. Ambulansen följde äfven med. Trupperna stannade vid Nickby järnvägsbro i 6-7 timmar. Skyddskåristen

Enckell, som under striden vid Mårtensby hade blifvit sårad, hämtades af syster Dagmar Ruin genom de rödas läger till ambulansen. Hon visade därvid det största personliga mod. Då hon blef påskjuten af de röda vände hon om och kände sökte sig med sin patient på en annan väg till ~~Nickby-järnvägsbro~~ de hvitas läger. Hon åtföljdes af dr Troil. Då inte tillräcklig undsättning kom måste trupperna på kvällen söka sig till Borgå. Följande dag torsdagen den 7 kommenderades Sibbo och Helsingfors kårerna åter ut, för att om möjligt återtaga Nickby. Vid Hindhår måste de dock stanna, emedan de röda trängde fram från Borgnäs. Efter 1 timmes uppehåll erhöles ~~budet om order~~ från Borgå order om hela ~~trupperns~~ skyddskårens upplösning. Trupperna fingo från Hindhår taga sig fram till Borgå bäst de kunde. Ambulanspersonalen satt på trossen. Staden utdöd vid framkomsten. Cheferna för Borgå skyddskår borta. Sibbo- och Helsingforskårerna beslöt dock hålla ihop och tågade $\frac{1}{2}$ 10 på kvällen söderut. Slutligen hamnade de på Pellinge. Efter slaget vid Pellinge skingrades trupperna, och Helsingfors-Sibboambulanserna kommo till Hafsudden (lektor Nybergs villa) där ~~undertecknad äfven fann dem~~ fröken Topelius, som en tid hade i sällskap med sin far irrat omkring från gård till gård, äfven fann dem (Borgå ambulansen stannade på Pellinge.) Färder företogos nu mellan Borgå och Hafsudden för anskaffandet af det nödvändigaste. Syster Ruin hämtade upp en svårt sårad genom de rödas vakter och fröken Nyberg en skyddskårist, som svårt förfrusit sina fötter. Trupperna samlades småningom på Pörtö och kringliggande holmar och fröken Topelius transporterade ända dit kläder, medikamenter, matvaror m.m. Pörtö befästes äfven något, men brist på ammunition tvang trupperna att uppgiva sina ställningar fredagen den 1 mars kl. 6 på morgonen. Kl. 8 kommo de röda till Pörtö. Därefter sökte sig trupperna dels i båtar, dels gående öfver ~~Rev~~ Hogland till Reval. Sanitärerna återvände till Sibbo, likaså fröken Ellen Topelius. Hjälpssystema hade inte als följt med från Borgå.

Professor Ehmrooth reste på kvällen den 7de till Borgå till en egendom Kullå gård i närheten. Därifrån förde Hjalmar Oljemark, som blifvit skjuten af en rödgardist, till Borgå, där han afled på sjukhuset 10 min. efter ankomsten. Professor Ehmrooth reste sedan något senare till Helsingfors, med de ~~i slaget mördade~~ 8 sårade hvita samtidigt som dr Elmgren fick tillåtelse ~~af~~ från de rödas kansli att från skärgården (Hafsudden) afhämta de hvita, som sårats i Pellingslaget.

10 juni De röda togo Sibbo telefoncentral den 7 febr. och behöllo den till den 13 april. De hade egna telefonister med. De ordinarie arbetade inte mera. De röda bosatte sig i badstugan och bageriet och i ~~tele~~ det rum där telefoncentralen fanns. En telefonfröken häktades, förhördes på Kommunalgården, men frigafs åter.

Då mördandet och plundrandet i Sibbo aldrig tog ett slut, reste fröknarna Aina Palenius och Sylvi Vickstöm till Helsingfors för att tala med Tokoi. Först gingo de till generalguvernörshuset, men blefvo bortvisade. De återkommo emellertid efter en tid

och lyckades då bättre fingo då ett intyg af en som hette Rissanen, De och som skickade dem till senaten. Med tillhjälp af sitt intyg fingo de på kammarexpeditionen tala med Tokoi, som tala förstod svenska. De berättade då för honom om de rödas framfart i Sibbo och med i anledning därpå telefonerade Tokoi upp genast till Sibbo och förbjöd strängt allt mördande och plundrande där.

Därefter mördades endast handlande Starck i Sibbo kyrkoby. Telefonfröknarna protesterade däremot.

Guy Topelius berättade i dag att H han hade diktat sin vers till Hans Cronstedts minne, för att rentvå familjen Cronstedt från den skam, som Runeberg med sin dikt Sveaborg hade dragit öfver denna familj. Guy Topelius vers var diktad på samma versmått som Sveaborg. Tyvärr hade familjen Topelius förbjudit Guy att publicera sin vers. –

I kyrkan hade de röda som voro beväpnade med skarpslipade bajonetter, trängt in i sakristian och tvungit pastor Gröning att kungöra deras påbud om arbetsplikt. De röda hade dessutom sökt efter vapen i sakristian och i klockstapeln. Prästgården hade de lämnat nästan orörd.

Kronolänsman Fagerholm hade flytt till Nevas i södra Sibbo och därifrån till Reval. Hans hustru stannade hemma.

12 juni. ~~I dag~~ Den 3~~de~~ juni 19 januari lämnade jag mitt manuskript till Runar Schildt och den 23 fick jag ett bestämt back af honom. Därmed voro alla mina förhoppningar i den vägen krossade. Runar var dock så hygglig att han erbjöd sig att skicka hem mina stackars poesier. Dessutom lade han ett nytt kuvert omkring dem, vilket mycket smickrade mig. När han gaf manuskriptet tillbaka till mig, sade han inte ett ord till tröst. ~~Som~~ Snopen som en våt hund kom jag ut på gatan. Jag kan inte precis säga att jag hatade honom, men fasligt viktig var tyckte jag att han i ~~alla fall~~ var.

Emellertid gick tiden. ~~Revolutionen~~ Upproret kom emellan, och jag glömde ~~både poesin och~~ Runar Schildt, och alla krossade illusioner. Under våren skref jag några nya verser och en vacker dag flög det i min hjärna, att jag skulle pröfva på lyckan hos någon annan förläggare. ~~Jag för~~ Efter åtskilligt bråk, fick jag tag på R en annan Runar, men han bar namnet Appelberg den här gången och han träffades på Söderström och C:o. Jag rände därför i väg till honom med mitt manuskript och den 8 juni fick jag helt oförmodadt till svar att ~~förlaget~~ boken skulle tryckas på detta förlag med vilkor att jag själf stod för förlusten. Runar No 2 såg t.o.m. helt intresserad ut. Jag hade haft lust att ~~taga~~ slå mina armar kring hans hals och kyssa honom till tack för vänligheten men lyckligtvis behärskade jag mig och började i stället tala om ~~affären och om prisen för tryckning av skönlitterära arbeten~~. Du skulle hafva sett mig. Jag talade helt förståndigt som en gammal slipad jude. När jag gick hem hade jag

klart för mig att jag efter tre år skulle vara skyldig Söderström & C:o en ganska stor summa pengar, (500 mk).

När jag kom hem, började jag genast basunera ut den stora nyheten. Först fick mamma del af den och sedan pappa. Åt pappa öfverlämnade jag dessutom manuskriptet, och han lofvade att läsa igenom det.

I dag fick jag äntligen höra gubbens dom. Kan du tänka dig, han den lärda och kruttorra historieprofessorn var riktigt kär i en del af mina verser. På några hade han skrivit bra, på andra icke illa, precis som om jag hade varit ~~hans~~ en elev, som skulle vitsordas. När jag bad att återfå manuskriptet, blef han riktigt arg. Du får inte röra på vid pappren, som ligga i min bordslåda, röt han.

Jag blef naturligtvis ~~förfärligt smickrad~~ och glad öfverraskad, men på kvällen försvann ~~hela~~ den glada stämningen, ty då fick Carl Magnus nys om saken. Ser du nu är saken den att Carl Magnus såsom min bror anser att det är ~~en Guds lycka,~~ hans plikt ~~att han är min bror,~~ som hålla reda på mig. Gud vet hur det eljest skulle gå med mig. Och nu fick kom han riktigt i den rätta stunden. Han kastade figurligt taladt ett ämbar kallt vatten öfver ~~mig~~ pappa och mig så att all glädje helt hastigt och lustigt försvann i ~~lägre~~ högre rymder. För att trösta mig tog jag fram Bibeln, och läste tre kapitel ur profeten Esaia. Sedan ~~blef jag lugnare~~ kröp jag till sängs och somnade på mina lagrar.

20 juni. Reste i dag med ~~pappa~~ tåg och häst till Mårtensby ~~där~~. På ditvägen talade vi pappa och jag med åtskilliga personer, som hade varit ögonvittne till slaget vid Kervo. Sedan hamnade vi hos handlande Less vid Mårtensby haltpunkt. Kl. 6 återvände vi med tåget, där jag träffade en tysk, som kom från Borgå, där han hade varit för att reparera ~~ång~~ ryska torpedobåtar. Han berättade att följande dag en fotbollsmatch mellan finnar och tyskar skulle äga rum i Borgå. Borgåbladet hade han med sig och visade mig annonsen om täflingen. Han var hemma från Essen i Rhentrakten. Finsk mat tyckte han inte om. Bara gröt från morgon till kväll, sade han. I Borgå fanns 10 tyskar som voro sysselsatta med att reparera fartygen. Proviant hämtade de ~~från~~ ~~Helsingfors~~ från tyska skepp som lågo i Helsingfors. Från Borgå skulle tyskarna fara till Åbo. – Tysken som jag träffade hade varit med på en minbåt, som plockade upp minor vid inloppet till Helsingfors.

Snickar Sandberg vid Kervo station berättade följande:

De röda funnos på arbetarföreningens hus. Kl. ½ 8 kommo de hvita till Kervo, då striden började. Kl 9 tiden kom ett tåg med röda från Helsingfors, och då retirerade de hvita. Vid apoteket stod den hetaste striden. Den räckte en half timme, hvarefter de hvita togo sina sårade och döda med sig och försvunno.

~~Banvakt~~ Fröken Siren på Kervo apotek berättade följande: Striden vid Kervo apotek räckte från ½ 8 till ½ 9. De hvita stodo ~~uppe på en backe~~ på apotekets gård som fanns i en backe, som var skyddat genom ett staket, de röda lågo vid backens fot i skydd af en vallgraf som de hade gräft.

Banvakten Ilmari Siren berättade: ~~De~~ Då striden vid Kervo ägde rum hade de röda bildat en kedja ~~nedanför kullarna~~ i närheten af det ställe, där landsvägen ~~som~~ skär Borgå-banan. De hvita fördelade sig i tre afdelningar. En gick genom skogen, en som gick längs Borgåbanan besköt stambanan med en kulspruta, och en gick mot apoteket. De röda hade afskurit telefonledningarna och söndrat telegrafan. Dagen före ~~slag~~ striden hade ~~de~~ haft för afsikt att med tåg resa till Borgå, men däraf blef intet. Den röda förpostkedjan trängdes tillbaka till skogen framför stationen, där den egentliga striden stod.

Vid tiden för striden fanns i Kervo ingen skyddskår. Ett förberedande möte hade visserligen ägt rum, men utan resultat. Befolkningen i Kervo var i följd af de många fabrikerne mycket socialistisk.

Folkskollärarinnan Gerda Stenius vid Sandväxelns finsk-svenska folkskola berättade. De hvita hade ~~va~~ 18–20 vakter posterade i folkskolan. Den 5 febr. klockan 7 på kvällen hördes skottväxling från Rauhamäki tegelbruk. Följande morgon mellan 8–9 kommo de röda till skolan, därifrån skyddskårstema hade retirerat. I en närbelägen gård Nybacka, blef sedan vakten påskjuten ~~med~~ af de rödas. Skolan besattes af de röda och lärarinnan flydde. Skolan var sedan stängd i 2 veckors tid. Därefter öppnades den och arbetet fortgick ~~obehindrat~~ som förut, ehuru direktionen var röd. Lärarna blefvo utan lön under upprorstiden.

Den 18 april kommo omkring 40 rödgardister från Kervo, för att plundra. Vid Nybacka gård möttes de af fyra hvita, som drefvo dem på flykten. Genom ett fönster i Nybacka gård hade flera kulor trängt in.

Fru Less berättade: Den 6 februari kl. 10 började striden vid Mårtensby. De hvita delade sig i två läger. Det ena ställde sig på Antbacka bärget (38 man) det andra på Kvarnbärget. De röda funnos i ked på ~~ängen~~ åkrarna nedanför. På det ställe där Borgå-banan skär landsvägen hade de sitt ~~huvudkvarter~~ centrum.

De röda bildade ked, och försökte kringgå de hvita. Ryssar och t.o.m. en kines voro med. Från ~~Antback~~ De hvita, som voro mycket underlägsna i antal, måste slutligen draga sig tillbaka.

De röda stannade efter striden under natten mellan den 6–7 februari i Mårtensby. De plundrade och brände och mördade ~~sedan~~ utan att vidare motstånd ~~försiggick~~ gjordes. Handelsman Less butik tömdes den 8 februari fredag. Varorna till ett värde

af 25 000 mk bortfördes med tåg till Kervo. De röda ~~slog~~ bortförde äfven alla matvaror och slog sönder fönstren i uthusen. Tjänarinnorna Aina Lindqvist och Aina Palenius försökte de locka öfver på sin sida med fagra löften om stora löner. Far till Kervo, sade de. Handelsman Less namn antecknade de på en lista som sedan efter upproret hittades i Sibbo kommunalhus. På listan fanns ~~uppräknade namn~~ äfven antecknade namnen på ~~alla~~ andra hvita som skulle mördas i Sibbo. ~~På listan stod öfverst~~ Listan bar titeln Räkning för slaktarena. (Eklöf var ledare af de röda i Mårtensby.)

Från Mårtensby flydde alla som kunde komma bort. Gevär, som ännu funnos kvar, gömdes undan.

Den 28 januari gick posten till Kervo för sista gången. Den 29 januari blef telefonen till

Helsingfors afbruten och den 7 februari afbröts telefonförbindelsen med Kervo. På hösten hade en skyddskår vakt blifvit bildad i Mårtensby. Den skulle skydda mot kringströvande huliganer, tjuftar och m.m. Initiativet till skyddskåren vakten tog kronolänsman Fagerholm i Sibbo. I Mårtensby var skyddskårens chefer handelsman Less och Rosenberg. Den var bestod av 10 man, som frivilligt erbjödo sina tjänster åt kommunen. Efter striden vid Sibbo kyrka ombildades skyddskåren till en kommunal inrättning, som där hvar man aflönades med 10 mk per dag. Thorvald Oljemark blef ledare.)

I Mårtensby fanns en socialistisk arbetarförening, som ~~tillsvidare~~ ägde tomt och dansbana, men saknade egen lokal. Arbetarna vid Rauhamäki (Fredsbacka) tegelbruk voro mycket socialistiska. Efter Helsingfors intagning av tyskarna flydde de röda den 13 april från Sibbo. Den 19 april återvände Sibbo skyddskårister och jägarna till Sibbo. Den 19 kommo tyskarna och per tåg och dressin från Kervo. Kronolänsman Fagerholm återvände äfven då. ~~Efter~~ Polisen började funktionera samtidigt. I Mårtensby fängslades cirka 30 röda kvinnor och män.

Fru Less berättade Om striden i Paipis. Till Kesis hemman i Paipis kommo den 8 februari kl. 8 på aftonen 105 rödgardister, som fordrade att få mat. Bröd, smör och fläsk dukades då fram. De röda lade sig därefter att sofva på golvet. Skyddsvakten i Paipis kom händelsevis dit, och sköt på de röda med hagelgevär, 2 röda sårades. Därefter flydde alla röda och togo med sig som byte en häst. Kl. 4 på morgonen kommo Helsingfors skyddskårister, som hade tillkallats per telefon till Kesis, men då voro de röda redan borta. ~~Den 6 kom en stor trupp af de röda till Paipis. Intet motstånd gjordes af de hvita och de röda stannade därför kvar.~~

I striden vid Mårtensby sårades skyddskåristen Enckell. Af tvänne kamrater fördes han till Sandbacka torp, därifrån tjänarinnan Aina Lindqvist med häst ~~förde honom~~

försökte föra honom vidare till ambulansen i Sibbo kyrkby. ~~Släden~~ De blefvo emellertid påskjutna af de röda och måste stanna vid en liten stuga i närheten av kyrkbyn. Aina Lindqvist förhördes af de röda på landsvägen, men släpptes åter lös. Sedan bytte hon och Enckell om kläder i stugan och begåfvo sig till fots till pastorsbostället i Sibbo kyrkoby. Därifrån afhämtades Enckell af sjuksköterskan Ruin, som förde honom till ambulansen som ~~stede~~ fanns i ~~Nickby~~ vid järnvägsbron i Nickby.

Följande dag begaf sig Aina Lindqvists syster till Sibbo kyrkoby för att fråga efter henne. Hon fastogs af de röda, som förhörde henne, och sände henne med en trupp röda (30 man) tillbaka till Mårtensby. Aina Lindqvist återvände sedan samma dag till handelsmans Less' gård vid Mårtensby järnvägsplattform. Där fick hon sedan med hjälp af en annan tjänarinna sköta om huset, medan de röda huserade i gården. –

(I Sibbo kyrka pågick gudstjänsten obehindrat under den röda tiden) Aina Lindqvist måste för ~~att få~~ gå omkring och tigga mat, emedan de röda hade bortfört alla matförråd. ~~Om nätterna sofde hon i sitt föräldrahem på Sandbacka.~~ De två första nätterna höllo de röda gårdens nycklarna (hos handelsman Less) men sedan lämnade de gården och dörrarna låstes till nätterna

Ur Guy Topelius' dagbok den 11 februari. I byarna kring den åldriga gråstenskyrkan stå de oskyldiga kräken och skria efter föda i ladugårdarna - folket har flytt. På Kommunalhusets gård ~~låg~~ ligger en nyss slaktad, half djurkropp på spillningsstaden. Ur handelsbutikerna släpades varor, som fyllde flera järnvägsvagnar. Nu härjade de röda i Sibbo. Gud nåde oss alla.

12 febr tisdag. ~~Genom~~ Af Pehrman's fingo vi i dag per telefon höra att hofgård illa sköflats. Kusken skjuten, emedan han ej öppnat staldörren för de röda.

13 febr. I Nickby hos Juselius hälldes dynvars fjäddrar ut på golvet och de blandades till en soppa med siraps- och ärtvälling. På Hindsby gård stänktes ärtsoppa och fläsk längs golf och väggar. Hos stationsinspektör Sandqvist hafva de röda på ett fruktansvärt sätt vandaliserat. Mannen efterjagades, huset är utplundrat. Af stationsinspektorns gångkläder finnas endast en frack, ~~och~~ en väst och ett par gamla strumpor kvar. Fruen äger utom hvad hon går och står i endast en näsduk! Då fru Sandqvist med sin lilla sex års flicka på kvällen den 8de februari kom hem till sin i grund sköflade bostad måste hon, för att stilla sin hunger, gå och tigga mat hos barmhärtiga människor –

Från handelsman Starcks butik släpades hela lagret till Kervo med tåg Oljemarks gård härjades äfven. – Kommunalhuset är i de rödas högkvarter. Där residerar den s.k. revolutionsdomstolen, inför hvilken småningom hela socknen släpas. För att framlocka bekännelser om de hvita och deras vapen användes icke blott öfvertalning,

utan också tortyr. ~~Sålunda få offren tillbringa natten mellan två förhör stående i trånga butker!~~ Kassaskåpsdörren är uppbruten i kommunalhuset och i rummet där kassaskåpet finnes, sitter ~~den~~ en huliganmyndighet, som utfärdar pass. ~~Huligan~~ Röda kvinnor, som stå i kö, undfågnas med kaffe, gryner, skoplagg m.m. som tagas ur de röfvade förråden.

18 febr. Den arma fru Sandqvist från Nickby har varit i Helsingfors under bevakning af de röda. Vid återkomsten till Nickby inställdes hon åter till förhör. En Sibbogosse i de tidigare tonåren, som utsänts för att recognosera längs järnbanan till Kerava, mötte 3 röda sysselsatta vid en kulspruta. Gossen slog sig i samspråk med dem och då han fick höra att de sysslade med en så rar tingest fick han ögonens begärelse till pjesen i fråga. Vid ett obevakat ögonblick, då männen böjde sig ned öfver sitt mordvapen, drog gossen fram sin revolver och sköt ned ~~alla~~ de röda. Han försökte sedan att släpa kulsprutan därifrån men den var för tung. Han gömde den då, och begaf sig på hemväg. Då mötte han en rysk soldat, som han sköt. Geväret som rymmes burit, förde gossen hem som segerbyte.

16 febr. – Notisbladet, de rödas organ utdelas gratis i Sibbo.

17 februari De röda i Nickby fordra att Savijärvi hela mjölkleverans (150 liter) skall skickas åt dem. I Sibbo kommunalhus hafva de röda hittat en grupp fotografi från en middag hos Enholm för tre år sedan. Nu säga de att alla, som finnas på den fotografien äro skyddskårens ledare Dem vilja de åt. Enholm flyr från ställe till ställe. Vaktmästarinnan på Kommunalhuset är fängslad. Då hon återkom från sin flykt fann hon röda käringar i sitt rum. De levde som hemma hos sig och gingo i hennes gångkläder. Då sade den trogna själen åt inkräktarna några allvarsord. Det var nog.

Den 20 febr. De röda voro i ~~Sibbo~~ Borgby hos en 72 årig odalman Olenius. Han hade gömt råg på vinden. De röda funno säckarna, blefvo alldeles vilda, tvungo den gamle att spänna för och själf köra rågen till Kommunalhuset. Kommen dit nödgades åldringen bära in de tunga säckarna, och när sista säcken var vid dörren sköts han på tröskeln till kommunens gård.

21 februari. I Sibbo är det alldeles utdött. Ingen annan än de röda vågar sig ut på landsvägarna.

Ur folkskollärarinnan fröken Hanna Hagboms dagbok

Måndagen den 28 januari flydde från Östersundom alla hvita till Hindsby i Sibbo och anslöto sig till de hvita där, så att hela trakten var tom på karlar. ~~Husö-gård~~ Dit begaf sig ~~den~~ skara röda, som öfvat exercis i Hetbacka, ~~begifvit sig~~ och toges alla gårdens hästar ~~af~~ ~~huliganerna~~. På söndagen den 27 hade ~~nämligen~~ en afdelning skyddskårister öfver isen från Helsingfors begett sig till Sibbo och då tagit in på Husö.

Hos inspektoren stals öfverplagg m.m. och i karaktärsbyggnaden ämnade de röda slå sig ned, men plötsligt hördes skott på isen och de röda flydde. De ~~med~~ bortförde några fångar, som följande dag frigåfvos.

Onsdagen den 31 januari. Telefoncentralen i Mellungsby hade ~~sedan~~ den 27 januari blifvit bevakad af de röda, men då skyddskåren sades hafva anlänt, togo de 2 röda vakterna till flykten, sedan de hade afskurit telefonkabeln och omkring 50 telefontrådar till trakten

~~12 febr. 4 väldiga hölass köras af de röda från Husö till Malm. Betalning kommo ej i fråga erlades inte. De röda hafva lov och rätt att taga livsmedel samt skjutsar.~~

5 februari blefvo bröderna Hindström från Östersundom och Hjalmar Hindström från Husö fängslade af skyddskårister ~~medlemmar~~, emedan de misstänktes för spioneri. Den 8 februari blefvo de åter frigivna sedan de röda eröfrat Sibbo. Därefter återvänder folket, som flytt till Hinds by.

12 febr. 4 väldiga hölass (se ofvan)

13 februari reste cirka 60 rödgardister ~~mot~~ till Östersundomtrakten. Det säges att de skola begifva sig till holmarna för att fånga skyddskårister och flyktingar. ~~Östersundomkarlarna hafva äfven återvänt från sin flykt hemifrån.~~ I går (12 februari) fördes de till Malm att förhöras. I dag lösgåfvos de åter. Från Östersundom hafva de röda tagit 8 af de bästa hästarna likaså från Husö, där de ~~röda redde~~ hafva bott i en veckas tid. Hästarna togos vid besöket den 30 januari och kvarlämnade seldon sönderskuros.

14 februari. 70 rödgardister hafva bosatt sig på Östersundom gård, och nedslaktat tre svin och en ox.

16 februari. Från Östersundom gård hafva de röda numera borttågat sedan holmarna anses vara rensade från skyddskårister. Förbud mot skidning har utfärdats ~~antagligen af rädsla för de hvita.~~ Den 17 februari infann sig ingen präst till Östersundom kapellet, så att gudstjänsten måste inhiberas oaktat åhörare nog funnos. ~~Turen var~~ Prästen skulle komma från Sibbo. (Gudstjänsten inhiberades från januari till slutet af april.) - Gunnar Lindblad utfärdar färdetillståndsbevis å kansliet i Mellungsby och kallas guvernör. "Lappar" givas, d v.s. fullmakter att för röda gardets räkning uttaga och rekvirera varor mot ersättning i framtiden.

21 februari. De röda hafva förklarat att alla direktioner vid folkskolorna äro afsatta, och inom denna vecka skola nya väljas, hvarefter lärarpersonalen skall få sina ställningar "utomordentligt förbättrad".

26 februari Lenni Eklund, som oupphörligt eftersökts af de röda på Krogars, där han tjänade, har numera hittats skjuten i skogen vid på Simsalö. Han vistades hos Bäckbloms på Simsalö och dit komma rödgardister, bjödo honom papyrosser och bad att han skulle visa dem vägen. Han gick med. De sköto honom genom hufvudet, plundrade liket på klocka, stövlar och paletå. Bland mördarna var äfven hans gamla skolkamrat Axel Hindström. Gamla Krogars husbonden Blomberg, samt Husö och Östersundom inspektorerna hafva i förrgår natt blifvit tagna och förda till Peltola till nytt förhör. De lösgåvos senare. – Vår telefon ringde i dag för första gången efter på tre veckor. De röda fordra nu att telefonerna skola iordningställas, emedan de behöfva dem. Alla samtal kontrolleras dock af de röda

1 mars fördes 15 män till förhör på Peltola. 14 frigåfvos, en kvarhölls. Af alla bönder i hela trakten uttagas dagligen potäter för de rödas räkning.

6 mars anlände fem cirkulär angående folkskolornas omdaning. De voro utfärdade af det röda skolrådet.

9 mars. Vid ett möte å Östersundom gård skrefvo 60 af gårdens underhafvande in sig i arbetarföreningen med inspektoren i spetsen. I dag är dans på gården. ~~Småskolan i Östersundom togs ej af de röda emedan det är så mycket arbete att flytta pulpeterna.~~

Vid ett möte å Östersundom hafva de röda beslutit att till nästa fest taga vår skola! (Mellungsby). Ny skoldirektion har också blifvit vald af de röda, hvarför skolarbetet har afbrutits. Det är oerhördt svårt att veta, huru man skall förfara, då man är absolut ensam och har ingen att rådfråga

På Simsalö, där folket är strängt religiöst, likaså på Krämaröarna och andra holmar här utanför göra de alltför våra hvita flyktingar. Ehuru de tagit emot ända till 35 flyktingar i en stuga, neka de bestämt att taga emot ersättning. Hit hafva de flera gånger smugit sig med bud och med bref från flyktingarna Flickorna säga att de äro glada och stolta att kunna göra något för den stora saken.

6 april ~~Nu har under~~ En längre tid har tvångsuttagning till röda gardet pågått. Också husbönderna hafva fått tillsägelse att infinna sig till de rödas baracker. Alla äro därför på vild flykt. – Bud har kommit att också Einar Krogell har blifvit mördad. Han kvarlämnades efter slaget på Pellinge af de hvita på ~~Pellinge~~, som ej kunde giva afgangssignaler, och mördades i en foderlada. Hela bakhuvudet inslaget. Han hade inte ännu fyllt 16 år.

11 april. Kanondån höres från Helsingfors. Man står hela dagen och lyssnar. ~~Tyskarna komma.~~

12 april 42 kl. 8 på kvällen var telefonen klar. Tyskarna kommo.

13 april kl. ½ 6 e.m. flydde de 120 röda med kvinnor och barn genom byn mot Kervo. Öfverallt

~~toge förde de gårdarnas stulna hästar med sig. Då de bröte upp kröp byfolken fram ur sina gömmor. De röda voro 120 män jämte kvinnor och barn. Svin nedstucko de och medtogo de. Såar, byttor och tinor, och deg som ej hunnit bakas, råg som ur sönderslagna kärll uttrann på vägen, fördes bort. Då de~~

försvunno kröp byfolket fram.

14 april kommo tyskarna till Östersundom. Folk kom åsåg i stora skaror för att bese dem deras intåg. Alla äro djupt tacksamma öfver att äntligen vara mot dem, som äntligen befriat oss från de röda.

+ utan tvärtom öfverhopas med förfrågningar af befolkningen, som är alldeles lamslagen af skräck och fasa. Ett lugnt skolarbete vore under dessa förhållanden en omöjlighet. Men då vi bära ansvar för skolan, tänka vi uthärda här tills de röda vräka oss På flera veckor har man inte slagit sig till ro, utan fruktan för nattens händelser.

Thorvall Oljemarks berättelse om striden den 9 jan.

Med tåget från Kervo kom 60 man till Sibbo Kyrkoby. De tågade omkring i byn och letade efter bröd, potatis och vapen. 4–5 man gick mot nya kyrkan, där de möttes af skyddskåren. Striden stod mellan kl. 12–1 på dagen. 2 röda stupade och 3 sårades. De röda fingo förstärkning. De hvita retirerade till Långängsbärgen, emedan de fruktade att blifva kringrända. De röda måste till slut retirera till Nickby station, dit de förde sina döda och sårade. De togo telefoncentralen och telefonerade efter förstärkning till Kervo och Immersby. 150 man röda anlände från Immersby och från Kervo. De hade stulna hästar med sig. De röda höll stannade i Nickby till kvällen och fängslade 5 stycken taxeringsmän bl.a. Juselius. På telefoncentralen fängslades Nyberg från Immersby, som händelsevis råkade vara i Nickby, och student Granlund från Mårtensby; de fördes fängslade till H:fors, men lössläpptes efter några dagar

De röda voro mycket nervösa och oroliga, emedan de trodde att det fanns stora styrkor af de hvita i Nickby. Kl. 11 (på kvällen?) kom ett extra tåg med förstärkning (130–150 man), men de röda råkade i gräl med hvarandra och afreste åter helt hastigt till Kervo.

6 februari strid i Mårtensby.

7 februari kl. 12 tiden på dagen tågade de röda in i Nickby. Öfver 1000 man. De stannade öfver en natt i Nickby. De röda från Sibbo anslöt sig till dem. Lönnqvist och från Nickby och skräddar Granqvist från Masaby voro de rödas ledare i Sibbo.

18 juni Tutti Tigerstedt var här i dag. Han berättade att ungefär 200 vita hade blifvit mördade i Elimä. ~~Folket~~ Andra vita hade flytt till Lapträsk, doktor Pelle Ljunggren hade irrat omkring i Lovisatrakten. Själaf hade han jämte apotekarn och doktorn blifvit fängslad och förd till Kouvola. Där han hölls fängslad af de röda i två dygn. Han dömdes att jämte de andra fångarna betala 9000 mk i böter. De röda omringade Mustila gård. En tid fick ingen aflägsna sig från gården. Telefonen stängdes. De röda söpo sig fulla på lager 500 flaskor bärvin som de hittade i källaren. I fyllan förstörde de en kanon som de hade medfört.

När tyskarna kommo, slogo dessa sig ned på gården. 2 tyska kanoner stå på gårdsplanen när detta skrives. Äfven svenska trupper gästade Mustila.

Tutti Tigerstedt blef nervsjuk och måste lägga sig till sängs. Han skötes nu på Eira sjukhus i Helsingfors. – Elimä socken var röd altigenom. På Mustila gård voro endast trädgårdsmästaren och inspektoren vita.

Friherrinnan Langenskiöd berättade följande. 12 ingenjörer och värkmästare hade blifvit mördade på ~~Sandholmen~~ Kymmene. En af dem var ingenjör Bertil Gripenberg, en annan chefen Björkenheim. ~~Gripenberg var ämnad till att blifva~~ Det var meningen att Gripenberg skulle bliva Björkenheims efterträdare.

Om Helsingfors belägring berättade hon följande: Då tyskarna stodo i Alberga sändes kaptan Ekström som parlamentär till Folkets hus. ~~För~~ Ett af villkoren var att de röda skulle gifva sig före kl. 4. De röda pratade emellertid bort tiden, så att parlamentären skickades för sent i väg. 5 före 7 4 började tyskarna åter skjuta.

Då de röda besköto stenhuset Suvanto vid Petersgatan i Helsingfors, funnos 35 skyddskåriser i huset bredvid. De blefvo oskadade. Efter striden var gatan betäckt med ett hvitt pulver. Det var de sönderslagna fönsterrutorna. En skyddskårist hade kastat ned en handgranat från ett fönster ned på de röda.

Emma berättade: Först kom en förpost på fyra röda tågande till Eriksnäs. De ~~berättade att~~ frågade var husets herre fanns, hvad han hette och om han var slaktare. Emma svarade att hon inte visste var ingenjör Enckell fanns. ~~Därefter kommo~~ Den 1 mars kom en trupp af 75 röda till gården. De kommo på fredagen och stannade till söndagen, då de plötsligt blefvo bortkallade. Mat hämtade de med sig från Nickby. De hårda brödkanterna kastade de ~~på~~ oättna på golvet. När de foro lämnade de en säck mjöl efter sig. ~~De~~ i köket. De bodde i stora byggningen. Ett förråd af vin och champagne drucko de upp. Alla ringledningar i huset förstörde de och barnens leksaker slogo de i bitar. Vapen sökte de öfverallt. Inspektorn hade gömt sitt gevär under stuggolfvet. Det blef inte funnet.

Emma sade att det var en lycka att arbetarena på gården voro inskrivna i röda gardet. Eljest hade de röda plundrat ännu mera.

Alla arbetare på Eriksnäs med undantag af inspektorn voro röda. Arne Söderqvist sitter på Sveaborg.

19 juni Vain-Åbergskan berättade att skräddar Granqvist hade blifvit skjuten och Han begravades på Sibbo kyrkogård söndagen den 16 juni. Vain-Åbergskan hade fått ett under den röda tiden fått ett svenskt plakat med uppmaning att uppmana sina söner och bröder att åter vända från fronten. Två af Klev-Åbergs söner äro nu häktade. Borgarholms Hilma (Hilma Lönnberg) hade också den röda boken. (Vain-Åbergskans hund hade blifvit skjuten af de röda.) Det gällde bara att hålla käften på den röda tiden. Folk var alldeles som om fan farit in i dem. De ville bara taga stora egendomar åt sig. Vain-Åbergskan hade alltid trott att tysken skulle komma. När de tyska pojarna kommo till Nordholmen, var hon händelsevis där, och då fick bad handelsman henne komma in i rummet, där de funnos, och sedan sade han: Se här gumman, som alltid har trott att tysken sku komma.

Lasse Schybergson berättade följande. Meningen var att i början af januari bilda en flygande skyddskår, som skulle resa omkring i trakten kring H:fors. Ricku Schybergson och Ståhle skulle blifva anförare. Efter striderna i Sibbo den 9 januari telefonerades till H:fors med anhållan om hjälp. Då foro 18 H:forspojkar till Sibbo. De skaffade åt sig gevär, skidor, ryggsäckar m.m. De gingo en och en ut på hamnen förbi ryska soldater som stodo på post. Därefter fortsattes färden till fots till Husö. Från Husö gån foro de med släde till Hitå och sedan till Nickby. Striden i Nickby var då slut. De lämnade därför sina gevär åt skyddskåristerna och reste själfva med tåg till H:fors.

Lasse kom den 27 januari till Hitå, och stannade kvar i Helsingfors en tid för att köpa upp gevär åt skyddskåristerna. Den 27 januari flydde han till Hitå och började sedan samla ihop kulgevär af bland allmogen. Dagen före Pellingeslaget förde han gevär till Pellinge. Efter Pellingeslaget måste han efter långa irrfärder fly till Pörtö likasom de andra skyddskåristerna. På Pörtö vistades då följande Sibbobor: forstmästar Elfving, jordbrukar Hjalmar Oljemark, bröderna Nyberg från Nevas, kronolänsman Fagerholm, stations inspektor Sandqvist från Nickby station

Hemmansägarena Trygg från Spjutsund och Lindgren från Spjutsund. En rysk isbrytare (Jermak?) kom en dag till Söderskär för att föra skyddskåristerna till H:fors, men måste återvända med oförättat ärende, emedan ingen våga hvit vågade gå ombord. Två gånger reste doktorinnan Wegelius från Helsingfors ut till Pörtö. Hon hämtade med sig pengar. Mat hämtades från Borgå. Då Lasse med 40 andra skyddskåristerna flydde den 3 mars från Söderskär flydde till Reval, hade de med sig 15 000 mk. 4 Pörtölotsar bl.a. Fagerström och Kvickström, visade vägen. De drogo

isbåtar efter sig och gingo efter kompass. I 36 timmar räckte färden. De antogo att Estland var hvitt, men något säkert visste de inte. De landstego på en udde i Juminda by och följande dag begåfvo de sig till Leesi by och sedan till Reval. I den grupp dit Lasse hörde funnos följande sibbobor:

Karlsson, inspektor på Östersundom

Nyberg från Immersby

Melander från Östersundom

Valman från Gumbostrand

Två Westerbergar (den ena polis, den andra arbetare)

Winberg från Simalö.

Ungefär 20 sibbobor hade flytt till Reval. De landstego sedan med tyskarna i Hangö. Några sändes ~~mot~~ bland dem Lasse voro med i striderna vid Raseborg, Svidja, Karis, Gerknäs. Andra (bland dem Thorwall Oljemark, Kyrklund, Walman, Westerberg, Melander,) sändes mot Helsingfors och voro med då staden belägrades af tyskarna. Därefter foro de till Lovisa och deltog äfven i striderna i östra Nyland vid Abborfors, ~~Lahtis och vid Lahtis~~ m.m.

På Hitå hade skräddar Granqvist från Massby huserat som om han hade varit gårdens herre. Meningen var att dela egendomen i små delar, men däraf blef dock intet. De röda bröto bl.a. upp ett skåp med lönnlådor. Skåpet stod i matsalen i hufvudbyggningen.

Anteckningar om de rödas stölder: ~~Från På Wiksund hos~~ Från Axel Sandström togo de röda läder, ~~som~~ hvaraf skoplugg skulle förfärdigas, från fiskar Grönholm på Lökön togo de ett hagelgevär ocu en kikare, från professor Schybergsons villa togo de ett salongsgevär. Vain-Åbergskans

hund Nero sköto de röda

¶ 25 juni. Handelsmankan Ahrenberg från Kallbäck berättade:

Den 7de februari kommo ~~de~~ 400 röda från Sundom till Kallbäck. Söderkulla. Söderkulla skyddskår, som bestod af jordbrukselever och skyddskårister från närliggande byar, kallades då ut. Ricku ~~skyddskår~~ Schybergson i spetsen för Hitå skyddskår kallades till hjälp per telefon. I närheten af ungdomsföreningens hus på Hansas på Söderkulla stod en strid. Ricku Schybergson sköt två röda. De röda närmade sig emellertid i en stor ked kring Molnträsk och från ån, för att kringgå de

hvita, som på skogsstigar måste fly till Box. Forstmästar Elfving, som skötte telefonen i Kallbäck, flydde till Pörtö.

Därefter flydde alla hals öfver hufvud till å Borgå hållet trakten. Några gingo till fots öfver åkrar och ängar, andra, som hade åkte i slädar hade tagit mat och kläder med sig. De senast flyende fingo skott efter sig. ~~See~~

De röda tågade sedan med en röd fana i spetsen till Kallbäck, men sedan vände de om och fortsatte färden till Nickby, där hvarannan gård plundrades. Därefter följde de efter de hvita till Borgå.

Den 17 februari bortfördes hemmansägaren Ullberg och handelsman Ahrenberg till Nickby, där de mördades i Storkärret. Samtidigt bortfördes Skräddarby Backström från Hedvigsbärg, men han fick återvända på kvällen. ~~Samtidigt~~ De röda sökte de äfven ~~röda~~ efter forstmästar Elfving och andra som redan hade flytt. Den 18 februari kommo de röda Sibboborna tillbaka och plundrade Ahrenbergs butik. Magasinsvägen bortfördes 4 veckor senare.

Den 23 februari kommo cirka 60 stycken Malmhuliganer till Kallbäck. Då plundrades äfven Hangelby. De ~~lämnade~~ gáfvo kvitton för alt hvad de hade tagit. Ett sådant kvitto, som lämnades åt värdinnan Ullberg i Kallbeck, hade följande lydelse:

N_o 24

Tillståndsbevis

Innehafvaren af detta tillståndsbevis Kalbek

Skravlas R.Holmberg

namn adress

berättigas

Heinä 60 leiviskää

Helmikuu 1918

~~Helsinge kommuns lifsmedelskommittens vägnar:~~

Helsingin pitäjän

Punaisen kaartin

Elintarvikejaosto

Dessa rödgardister bortkallades dock snart från Sibbo.

Skraflas bevakades i 10 dagars tid af en rödgardist. På måndagen den 26 februari reste de till Nevas, som plundrades. Den 1 mars kommo de till Eriksnäs, där de stannade 2 dagar. Därefter utposterades röda vakter vid holmarna.

Lennart Melander från Paipis var chef för röda gardet i Sibbo. Skräddar Berg var den röda kommunalnämndens ordförande. Montör Lönnqvist var öfverdomare. Dödsbataljonen mördade.

~~Det gick på~~ Kort före tyskarnas ankomst till Helsingfors gick det ett rykte i Sibbo att alla som inte hade inskrivit sig i röda gardet skulle mördas. I hvar by skulle dock kvarlämnas 4-5 bönder för att uppfostras.

Pass utskrefvos på kommunalhuset för en afgift af en mk. Man måste framvisa pass, när man skulle gå öfver broarna inom socknen. Man skulle äfven hafva pass med fotografi vid resa till Helsingfors eller Borgå. Dessutom utdelades tröskningspass, malanpass, pass åt dem som ~~öfver~~ sökte sina mördade anhörigas lik i Storkärret, o.s.v. Passen utskrefvos än med rött, blått eller gredelint bläck.

Till Borgå och till Helsingfors gingo under upprorstiden tågen på vanlig tid från Sibbo. En arbetare från Kervo var "stationsinspektor" på Nickby. Första veckan efter de rödas ankomst var afgiften på järnväg till Borgå 60 pni. Därefter blef den den vanliga.

Ett af kronolänsman Fagerholm utfärdat

Intyg.

Härmed varder på begäran intygadt att ett antal rödgardister efter det handlanden Arnold Ahrenbergs ~~mördats~~ den 17 sistlidne februari mördats dagen därpå plundrat hans hem och därifrån bortfört varor och annan lösegendom till ett värde af cirka 18 000-20 000 mk samt att delaktiga i brottet måste anses hafva varit åtminstone arbetaren Karl Lehto och skräddaren Karl Granqvist, bägge från Massby i Sibbo socken, mjölnaren Nestor Weckman från Paipis by i Sibbo socken arbetaren Gustaf Lindqvist från Massby by i Sibbo ~~socken~~ och därvarande milis chefen Frans Nyberg från Borgby by i nämnda socken – allt enligt uppgift af däri delaktig person. Afskriftens riktighet med originalet intyga Helmi Enholm. Tyra Lang.

25 juni. Doktor Kyander från Petersburg berättade följande: Staden är ombildad till en kommun, som styres af de röda. Hungersnöd och fläcktyfus. Ingen politik. Murmanbanan byggd öfver träsk, så att den knappast kan befaras om sommaren. Mänskorna fly från staden. Ingen får återvända. De röda finnarna träffar man öfverallt. Tokoi i Moskva. Ingen polis i Petersburg.

Kapten Ekström från svenska konsulatet var utrest till Sibbo, för att göra ett slut på mördandet. En röd taxeringsnämnd var också tillsatt, men den blef aldrig i tillfälle att fungera. Sjöström från Långvarp hörde det.

Folkskollärary Wickman från Hangelby berättade följande: Ett rödt skolråd skulle tillsättas. Det skulle bestå af 3 röda och 3 lärare. Ett möte för där rådet det skulle ~~bestä~~ öfverläggas om rådets sammansättning var sammankallat till Kommunalhuset, men endast småskolelärarinnan fröken Johnsson från Kyrkoby infann sig. Kyrkoby folkskola, där Björ var hela tiden stängd, emedan läraren herr Björkvall hörde till röda gardet skyddskåren. ~~Ke~~ I kommunens finska folkskola i Mårtensby, i Massby folkskola och i Gumbostrands folkskola tillsattes röda direktorer. ~~De andra~~ Nästan alla folkskolorna stängdes för en kortare tid, emedan föräldrarna inte vågade sända sina barn till skolan. Då Tammerfors hade blifvit intaget sjöngs i Hangelby fosterländska sånger.

I Hangelby samlades alla ~~post~~ dagar folk i Backas hemman, där telefonen fanns. Då telefonen stängdes samlades de under postdagarna på postexpeditionen, för att höra nyheter. En arbetare Martin hade en dag infunnit sig och förklarar postföreståndaren herr Wickman afsatt. Däraf blef dock intet.

Allt arbete utomhus afstannade, ty ingen vågade köra ved från skogen, gödsel på åkern m.m. Barnens skidfärder upphörde äfven. Mjök och smör fördes inte vidare till Helsingfors. Mjökpriset sjönk till 50 pni litern.

Ossian ~~Ba~~ och Age Backström (från Hangelby), som hade varit jägare landstego i Vasa, och kommo senare till Rautusfronten i Karelen. Hjalmar Backström, som äger kvarnen i Box, var med i slagen vid Kervo, Pellinge och Abborfors. Waldemar Lindqvist var också skyddskårist. Han flydde öfver till Reval och kom därifrån till Lovisa, där han var med om stadens rensning från de röda. Frans Lindqvist var kock för de hvita i Nickby. Han flydde öfver till Reval och blef sedan kock på ett tyskt fartyg.

29 juni. Folkskolläraryninnan fröken Bergman berättade följande: De röda försökte i synnerhet att locka till sig den fattiga befolkningen genom att gifva dem arbete. På hvar gård, där egaren var borta, tillsatte de nya drängar, som skulle sköta gården. På Olofs i Hangelby måste den gamla drängen Sundman inskrifva sig i arbetarföreningen och hans bror, som var röd, kom till som arbetare på gården. Han fick som lön 6 mk om dagen och allt fritt. Den röda lifsmedelsinventeringen. Skräddar Granqvist reste omkring från gård till gård och vägde upp alla förråd, som funnos. På Olofs hade gårdens tjänstefolk blifvit befallda att föra två lass hafre till Söderkullakvarnen, för att malas. Endast det ena lasset blef bortfört. Skräddar Granqvist uppträdde med revolver i handen. Han svor och skrek. Hans följeslagare Grön från Kitö, Otto Sandström från Heikängen i Hangelby och en Weckman? från

Östersundom voro beväpnade. De fattiga fingo af lifsmedelsnämnden ett intyg, som berättigade dem att taga potatis

och andra matvaror från gårdarna. Egendomarna och de rikare gårdarna och handelsbutikerna voro mest hatade och utsatta för plundring. I Box hade handelsman Söderström från Näsis, bonden Granqvist från Johans och Lassasvärdinnan fört ~~de~~ sina dyrbaraste ägodelar till en lada i skogen. De röda kommo en dag och bortförde alltsammans till Borgåtrakten.

Hangelby småskola var en veckas tid efter Mellungsby plundringen stängd. De 4 röda hade en dag gått in i skolan, men genast begifvit sig ut igen, sedan de förgäfvades hade frågat efter värden. Då alla flydde från Hangelby, stannade fröken Bergman kvar i skolan. Många af invånarna i Hangelby voro röda och läste den socialistiska tidningen Arbetet-

3 juli Arne Söderqvist som hade suttit häktad på Sveaborg, berättade följande: Han blef medlem i Sibbo södra arbetarförening, emedan han inte i annat fall hade blifvit tagen till kronans arbete, där lönen var 10 mk om dagen och extra lön för överarbete. På Eriksnäs betalades endast 5 mk om dagen. Inskriftningsavgiften i arbetarföreningen var 2 mk 50 pni och hvarje månad betalades 50 penni i medlemsavgift. Första mötet hölls på Hansas. En gång i månaden hölls därefter möte på Danielsbacka. Mötena slutades vanligen med dans. I arbetarföreningen talades om att bilda en andelsbutik, där alla arbetare skulle ~~deltaga~~ hafva del, ~~skulle bildas~~.

En dag i februari kallades Arne Söderqvist med sin kusin Ivar Sjöström af skräddar Granqvist upp till Kommunalhuset, och där blev han utan att han visste af det inskriven i Träskända röda garde som då härskade i Sibbo. När han fick lappen i sin hand ville han gifva den tillbaka, men skräddar Granqvist hotade då att låta skjuta honom. 15 mk utlofvades i arbetslön om dagen, och dessutom fick han mat på Kommunalhuset, där han äfven sofde om nätterna. Några sängar bestods inte, utan f han fick ligga på golvet. Därefter ~~slä~~ beväpnades han med ett hagelgevär och ställdes på post. I två veckors tid var han där. Det talades mest finska där. Därefter lämnade han Kommunalhuset, sedan de röda hotat att skicka honom och 34 andra Sibbobor till Viborgs fronten. Han hotades åter med att blifva skjuten, om han inte lydde, men han brydde sig inte om hotet. Ingen från Sibbo for till Viborg. 25 mk fick han af den utlofvade lönen.

Efter tyskarnas ankomst fängslades han ~~och för~~ af Kallbäck skyddskårister och fördes till Sveaborg Att sitta fängslad där var näst döden det värsta på jorden. Första tiden fingo de bröd mera än de kunde äta, men sedan tog det hastigt slut. Därefter fingo de endast kålvatten med gammalt hästkött i. På sista tiden, då han ~~satt~~ var på Sveaborg utdelades var dag åt varje fånge ett litet bröd, som var stort som ett ägg.

Han hade 3 gånger blifvit förhörd. Då Arne Söderqvist den 29 juni slapp lös fick han ett fribrev med sig och fri resa till Nickby. Då frigåvos äfven två andra sibbobor.

Sjöströmskan berättade att hennes man hade en dag blifvit kallad till taxeringsnämnden i Kommunalhuset, där skräddar Berg var ordförande. Taxeringsnämnden hade beslutit att sänka skatterna för de fattiga och höja dem för de rikare. Hennes man hade inte varit ordförande eller ledare. Sjöström var skutskeppare. Hans jakt ligger nu obegagnad vid stranden. Sonen Ivar Sjöström, som också hörde till röda gardet, sitter äfven han fängslad på Sveaborg.

4 juli Vårdinnan Granqvist på Johans berättade: ~~Till Box kom~~ Läsförhöret den 6 februari blef afbrutet, emedan ett bud kom med underrättelse att de röda närmade sig från Nickby. Alla flydde

då till skogarna eller åt Borgå-sidan. Pastorn Gröning och kantorn Sundblad flydde med. ~~och~~ Några vidare läsförhör höllos inte den våren. Den 18 och 19 februari återvände alla tillbaks, men endast kvinnorna stannade i hemmen. Karlarna gömde sig i skogarna, där de ~~bedde~~ gömde sig i lador och övergivna stugor. Därefter var det någorlunda lugnt en tid, men den 6 mars kom till Box en trupp röda gardister från Tolkis i närheten av Borgå, och plundrade bl.a. en lada, där bonden Grankvist hade gömt kläder och sädesförråd. Det som plundrades värderades senare till 4,837 mk 50 pni. En del återfanns senare i ~~Nick~~ Tolkis.

Den 3 april kom till Box Borgnäs röda garde, som på ~~Stor-~~Johans ville tillfångataga sonen, som hade gömt sig i skogen. Värden tvingades att uppsöka honom, och han återvände hem. De röda mutades sedan med 100 mk, hvarefter de gåfvo honom ett kvitto med tillstånd att stanna kvar i Box. Följande dag lämnade de Johans och bosatte sig på Knutsbacka, där de stannade en vecka.

På lördagen den 13 april fingo de plötsligt order att återvända till Nickby och dit kuskades de avBoxborna. 2dra dag påsk sköts ~~polisen~~ rödgardisten Palander, hvarefter rödgardister förföljde agronom Neovius till Spjutsund. De bosatte sig hos Tryggs. Den 13 april häktades 3 vita i Spjutsund och fördes till kommunalhuset, men frigåvos åter. En ny arbetarförening bildades i Box andra dag påsk och Spjutsund, där den sammanträdde hos Lindberg i stadsviken.